

De deugdzaame armoede, zeedig blyspel

<https://hdl.handle.net/1874/371817>

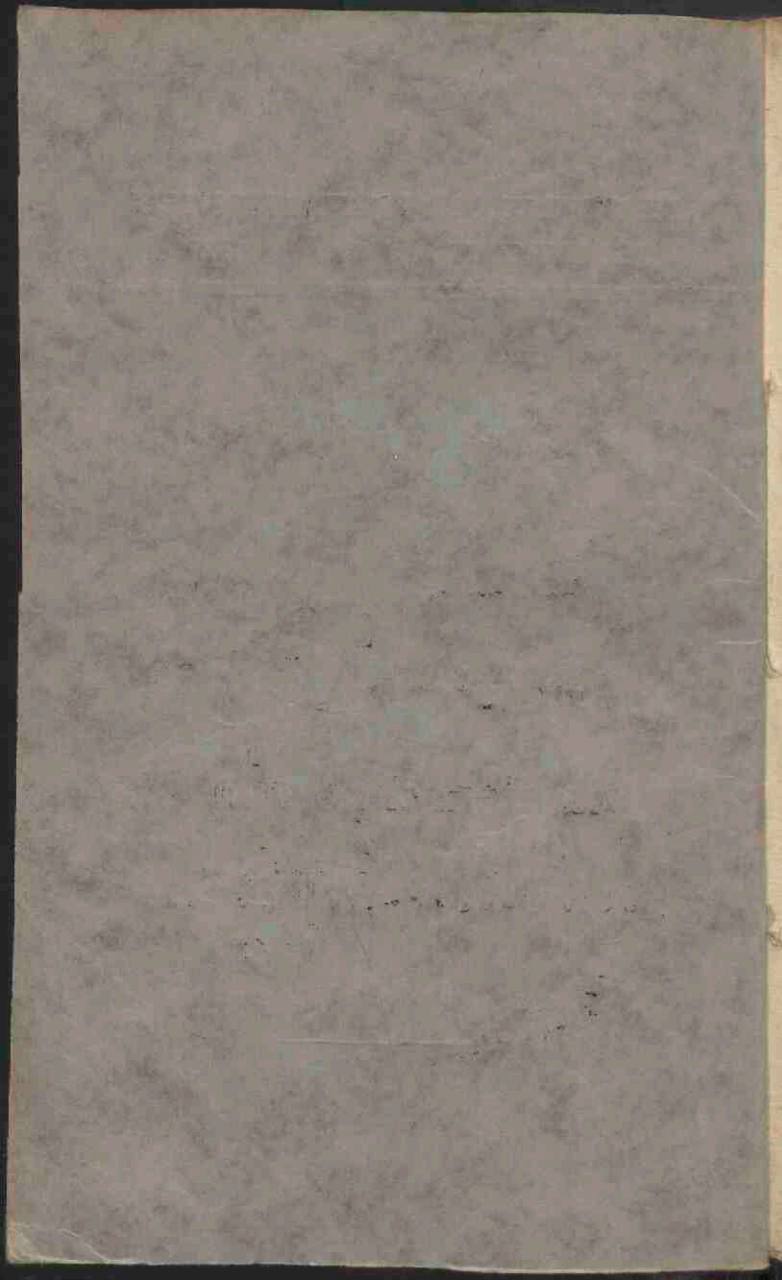
BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT

1929

**Verzameling tooneel-
stukken uit de
nalatenschap van
prof. Dr. J. te WINKEL**

No. 710

DEUGONALME
A R M O R I A
ZEEDE BEEDE
HARE HET FAVOURE
VAN DEN HEER MELCHISSE BHOLOT
GEBEN DE CHIEFTEK
O LADDEREN DURE LINDEN

T. A. M. S. T. D. A. M.
L. J. VAN DEN O. G. O. L. D. W. A. L.
D. K. O. N. I. N. G. W. A. L. D. E. R. P. I. C. H. T. I. G. H.

AAN DEN

De Gecommitteerden tot de zaaken van den Schouw-
burg hebben, volgens Oÿroy door de Heeren Staaten
van Holland en Westvriesland, den 5den November,
1772. aan hun verleend, het recht van deze Privile-
gie, alleen voor den tegenwoordigen Druk van DE
DEUGDZAAME ARMOEDE, Zeedig Blyspel,
vergund aan IZAAK DUIM.

In Amsteldam, den 7. Augustus, 1775.

A A N D E N

L E E Z E R.

Ik geeve u hier eene Nederduitſche naarvolging van den INDIGENT van den Heer MERCIER; welk ſtuk op den Franſchen Schouwburg zo zeer voldaan heeft, dat het daar met eene algemeene toejuichinge is verëerd geworden. Zo ras ik het, niet zonder veel aandoeninge, geleezen had, deed de kunst, waar mede de Franſche Dichter de deugdzame karakters, die 'er in voorkomen, zo krachtig geſchilderd, en in zulk een ſchoon licht geplaatst heeft, my wenschen, dat men het ook op onzen Schouwburg mogt zien; in hoope, dat de vertooning van het zelve, die ik vernam dat in Frankryk zulke zielroerende aandoeningen ten goede verwekt had, ook hier eene diergelyke heilzaame uitwerking mogt hebben, ten dezen einde nam ik voor, om het in onze taal over te zetten; maar overweegende, dat eene bloote vertaaling van

het

A A N D E N L E E Z E R .

het zelve, hoe naauwkeurig die ook zoude mogen weezen, den meesten onder ons, hier en daar vry duister zoude moeten voorkomen, door dien 'er in het Fransche stuk van verscheidene dingen gesproken word, waar van men hier te lande geene genoegzaame kennis heeft; en dat, daarenboven, de karakters van onzen eigen landäart gemeenlyk den meesten indruk op ons maaken; vond ik raadzaamer, de Fransche Personaadjen in Hollanders te veranderen, en dezen in zoodaanige omstandigbeeden, hier in onze stad, te plaatsfen, als my best geschikt sbeenen, om die uitmuntende deugden, welke de woornaamsten van hen moeten vertoonen, ten meesten nutte op de harten onzer Landgenooten te doen werken. Dan dit verpligte my tevens tot het maaken van veele aanmerkelyke byvoegselen en verscbikkingen, waardoor ik meermaalen zo verre heb moeten afwyken van het oorspronkelyke, dat ik, uit verscheidene tooneelen, weinig meer dan de fynste trekken der karakters hebbe kunnen ontleenen; doch deezen

A A M D E N L E E Z E R.

heb ik echter overal, zo ik meene, behouden; en dewyl die de ziel van het stuk uitmaaken, begrypt men ligtlyk dat de plaatsen, waar in ik my bet geleide van den Franschen Dichter heb moeten onttrekken, doorgaans zaaken van minder belang betreffen: waarom ik vertrouwe, dat men ook te gereeder zal zyn, om de vrybeden, die ik daaromtrent gebruikt heb, ten goede te duiden. Schoon dit spel, in het Fransch slechts den naam draagt van L'INDIGENT, of de NOODDRUFTIGE, heb ik het nochtans liever DE DEUGDZAAME ARMOEDE willen noemen, om dat deeze naam niet alleen het onderwerp duidelyker aanwyst, maar ook aan het oogmerk van zulk een Zeedig Blyspel, als dit is, myns bedunkens, beter beantwoord: ondertusfchen is het my aangenaam geweest, te zien, dat ik niet de eenige ben, die het der moeite waardig gerekend heeft, dit kunststuk in onze taal over te brengen; dewyl 'er niet lang na dat ik myne overzetting gemaakt had, nog twee anderen te voorschyn ge-

A A N D E N L E E Z E R .

komen zyn: waar van de eene wel niets anders dan eene vertaaling is, maar de andere evenwel ook, zo wel als de myne, eene vrye naarvolging van het oorspronkelyke mag genoemd worden. Doch, niet tegenstaande ik in beiden veel goeds gevonden heb, zoo oordeel ik nochtans geene van beiden zeer geschikt voor onzen Schouwburg: inzonderheid voor zo verre zy, gelyk ook het Fransche stuk zelf, in onrym zyn, waar aan men op ons tooneel niet gewend is; om welke reden ik ook het rym, schoon in maatelooze vaarzen, voor het onrym, in deeze myne naarvolging verkoozen heb.

J. J. HARTSINCK.

1775.

VER-

V E R T O O N E R S .

JACOB VOORWATER, *Heer van Grootenstein.*

HENDRIK VAN DER WEY, *een Linnenweever, Zoon van Teunis van der Wey.*

MIETJE, *gewaande Zuster van Hendrik.*

TEUNIS VAN DER WEY, *een oud Landman, Vader van Hendrik van der Wey.*

PIETER VAN DER PEN, *Notaris.*

Mr. LOUIS WARRENBURG, *Advocaat, en Huisbeer van den Heer van Grootenstein en Hendrik.*

LA FLEUR, *Kamerdienaar en Rentmeester van den Heer van Grootenstein.*

Juffr. VLASBEEK, *een Linnenwinkelierster.*

VRYHART, *eerste Klerk van den Notaris van der Pen.*

Vier Knechts van Grootenstein.

Twee Klerken van den Notaris.

Een Kapper.

Het TOONEEL is te AMSTERDAM.

D E

DEUGDZAAME
 ARMOEDE,
 ZEEDIG BLTSPEL.

EERSTE BEDRYF.

Het Tooneel verbeeld een klein Armoedig Huisje, naast den Stal van den Heer van Grootenstein, de Vensters en Glaazen zyn sommigen aan stukken, of met Papier beplakt, het Huisraad bestaat in een Bedstede, een Slaapbank, oude Stoelen, Banken, een Pottenkas, en verder ziet men een ongeschilderde Tafel, daarop een Steenen Lamp brandende, een Spinnewiel, Weefgetouw, en een Kruyk met Waater.

EERSTE TOONEEL.

Men hoort van tyd tot tyd, van verre, eenige Instrumenten.

HENDRIK, MIETJE, gekleed in de Bedstede leggende.

HENDRIK, by klopt en blaast somtyds in zyn banden.

Het is nog vroeg in den morgen... zeven uren... Mietje slaapt... ik ben niet vermoeid: het grootste geluk, dat my de Hemel gaf,

A

Is

2 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Is zulk een braave Zuster te hebben... ik ben onder-
tusfchen al vry wat aan haar werk gevordert, en het
myne is ook af.

Men hoort veel geraas en lagchen buitenshuis.

Wat geraas! dit geweld heeft den heelen nacht geduurt,
en komt ons telkens in onze rust verstooren:

En zulk volk is nog te onvrede, als zy, op het mid-
den van den dag, eenig gedruis van onzen arbeid
hooren.

Wat is onze staat beklaglyk! Maar past ons het klaa-
gen wel? en zyn wy wel beklaagens waard?

Neen: zo wy ons by Vader vergelyken; die lyd meer;
een Man zo deugdzaam en van zulk een menschlie-
venden aard,

Schoon van alles ontbloot: echter ben ik liever uit hem,
in zulk een armoede, gesprooten,

Dan uit een dier baldadige ryken, wier aart en gedrag
my zo zeer tegen den borst stooten:

Vader heeft altyd, schoon hy maar een Landman was,
zyn medemensch zoeken te helpen, daar vermogen-
de lieden hun geld....

Maar de Hemel fchenkt my gezondheid, die my met
een gerust geweten in myn lot te vreden stelt.

Hy drinkt uit een Kruik; roert de lamp op.

De natuur gaf my een paar handen, en die stel ik te
werk by nachten en daagen,

Die verschaffen ons de kost, en doen ons met lydzaam-
heid onze behoefte draagen:

Maar het geringe loon, dat men krygt, geeft naauwlyks
het bestaan aan den Handwerksman;

En nog is het fomtyds onzeker of ik, tot een laagen prys,
myn werk wel slyten kan;

Hoewel dit is my bestelt, maar de Patroon is zo inhaa-
lig en vit telkens op beuzelingen

Om, schoon hy tot de elleboogen in het geld zit, al-
toos nog wat af te dingen.

Hy

Hy blaast in de Handen.

Het begint weer te vriezen. .... deze Winter nypt fel...
wat is het vinnig kout?

En het staat ons niet vry vuur aan te leggen, ook hebben wy turf nog hout,

De Eerwaaren zyn duur, en in het byzonder, verhoogt men den prys van het brood alle dagen

En daar tegen worden de loonen door de onmeedogende Winkeliers geduurig afgeslagen.

Wat hardigheid!

Hier hoort men weer geraas.

Maar Mietje word wakker, dat geweld heeft haar rust gestoort.

MIETJE, *opstaande.*

He Broer! is het reeds zo laat? en je hebt me niet gewekt? ik sliep waarlyk langer dan het behoort.

HENDRIK

Neen Zusje lief, je mogt anders ziek worden, het is pas twee uren, dat je je tot slaapen hebt begeeven,

Gaa nog wat leggen....

MIETJE.

En heb jy zelf de gantsche nacht doorgebracht met weeven,

Terwyl ik sliep? waarom kan ik niet zo wel waaken als gy?

HENDRIK.

Het werk moest af Mietje, en jy bent een teér meisje, en hebt rust van doen, zorg maar niet voor my,

Ik ben een sterk kaerel...

Haar by de band vattende.

Myn tyd wat zyn je handen koud!
hoe kanje 't verdraagen?

Hy warmt haar banden met zyn aassem.

MIETJE.

Broer, toen wy voorheen, in het veld, in de sneeuw
Ezamen werkten, heb ik je nooit van kou hooren
klaagen,

4 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Schoon het sterker vroom dan nu...

HENDRIK.

Och! Mietje spreek niet van dien tyd, dat was een tyd van voorspoed en geluk: Maar nu, eilaas! betreuren wy den staat van Vader, en zyn midden in de zorgen en druk: Myn hart scheurt my als ik 'er om denk; en doet my nacht en dag zyn ongeluk betreuren!

MIETJE.

Och! lieve Broer, zyt niet mistroostig; moet ik den moed in u weer opbeuren?

De Hemel redde ons nog, en gaf, dat onze oude nicht medelyden had met onzen staat;

Want toen Vader van onze zyde wierd afgerukt, hadden wy den gantschen nacht moeten zwerven langs straat

Had zy ons niet onder 't dak genomen, waar waren wy gebleeven?

Hoe zouden wy bestaan, had zy ons dit weefgetouw van haar overleedene man niet gegeeven,

En ons werk bezorgt?

HENDRIK.

Wy zyn ons bestaan aan haar verschuldigt, haare goedheid was groot.

MIETJE.

Ja ik betreur nog het verlies van die goede oude vrouw, ik huil nog als ik denk om haare dood.

HENDRIK.

Nou troostje Zuster; wat was het goed, dat Vader my een handwerk liet leeren;

De goede oude man zey dikwils, leert een ambacht kinderen, de tyden kunnen verkeeren,

De weavery is eerlyk en nuttig, al acht de groote wae-reld ze voor gering.

Och! kon ik 'er nu maar zo veel mee winnen, om Vader uit de gyzeling

To

Te verlossen!

MIETJE.

Ja Hendrik, waar dat zo! och wat slyt die goede man nu al bittere dagen!

Maar 't is des Hemels wil, en wy moeten alles met lydzaamheid verdragen

Hy zal alles ten beste schikken, wees niet bedroefd, hoor Broer, houd goeden moed,

Laaten wy maar op onze zaaken passen, ... maar hoe, heb je ook aan myn werk geweest? ik verzoek datje dat niet weer doet.

Het is of ik zo onhandig ben, of te luy om iets te bedryven!

Ieder moet zyn taak afdoen en aan zyn eigen werk blyven;

Je doet het geduurig, ik heb je dikwils gezeid dat my zulks verdriet.

HENDRIK.

Lieve Mietje, wilje 't niet hebben, ik zal het niet weer doen, bekyf my maar niet.

MIETJE.

Ik jou bekyven! neen, daar heb ik je te lief toe: maar niet weér aan myn werk te beginnen,

Je hebt immers genoeg aan het jouwe te doen, ik zal het myne zelf wel afspinnen.

HENDRIK.

't Is wel dan, ik heb deze nacht myn heele web geheel afgedaan,

En het reeds afgesneeden, en zal daar meê ten eersten naar den patroon gaan.

MIETJE.

Het is nog zo vroeg.

HENDRIK.

Ja, ik hou niet van te laat koomen,

ik wil liever wachten,

Hy mogt anders niet t'huis zyn; Nou, Mietje, hebt geen zwaarmoedige gedachten,

6 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Je verbied het my wel.

MIETJE.

Dat is waar, maar wie is altoos
meester van zyn geest?

Ik zal myn best doen, Hendrik, kom schielyk weêr-
om, als je by den patroon bent geweest,
Dan zullen wy voort naar Vader gaan, en hem zamen
bezoeken.

HENDRIK.

Myn leeden beeven,

Als ik denk, dat de patroon de betaaling mogt uitstel-
len: wat zou dat verlegenheid geeven!

De huur is ook verscheenen; ik heb geen geld in huis;
hoe kwamen wy van daag aan brood?

Hoe zouden wy Vader kunnen verkwikken in zynen bit-
teren nood?

Hy heeft niemand dan ons.

MIETJE.

Begin je niet, in den vroegen
morgen, aan de droefheid over te geeven:

Het is nu het eerste niet, dat je van dag tot dag vreesde
dat wy niet zouden kunnen leeven,

Maar van honger moeten sterven; nogthans, schoon
wy veel geleeden hebben, heeft onze arbeid

Ons altoos de kost nog bezorgt. Denk eens, hoeje on-
langs hebt geschreid,

Om dat je je werk niet hebt kunnen kwyt worden,
schoon je de stad had rond geloopen.

Kwam 'er toen s'avonds niet een vreemd man hier om je
heele web te koopen?

Wat was je bly! je dankte duizendmaal den Hemel,
die je deze uitkomst gaf;

En zou die ons nu verlaaten? neen, waarde Hendrik;
laat af

Zulks te denken; in ons ongeluk zelf liet zyn hulp ons
nooit verlegen.

Als

Z E E D I G B L Y S P E L. 7

Als ik nog denk aan het gelaat van Vader, toen wy hem laatst eten bragten en hy zyn' zegen Aan ons, zyne Kinderen gaf, wat aangenaam oogeblik! wat heeft dat ons hart verheugd!

HENDRIK.

Dat is zoo Mietje, wy waren recht vernoegt; zyn by- zyn geeft my altoos de grootste vreugd.

Wat waren zyn redenen, toen wy voor de tralëin van de gyzeling zaten, vol tederbeeden?

Niemant dan ongelukkigen kunnen de kracht van zulk een liefde gevoelen.

MIETJE.

Dat heeft zyn reden,

Ja, zulk een liefde is een bestendig goed, dat de armoede ons zelf niet beneemen kan.

Dit waren de woorden, onthoud ze wel, van onzen goeden vader, dien braven ouden man.

Hy is lydszaam in zyn ongeluk, zelden barst hy uit in droevige klagten;

Zyn ziel kent de waarde van een gerust gemoed, dat alle rampen kan verzachten.

Ik denk en herdenk dikwils het leerzaame dat ik in zyne spreuken vond.

Wyl die op de goede reden, op deugd, en zuivere zeeden zyn gegrond.

Myn gevoelens stemmen met zyne lessen overeen, en kunnen myn deugd versterken;

Ik zou altyd wel by hem willen zyn; waren wy niet genoodzaakt te werken

Voor ons bestaan, ik liet hem nooit alleen; ja het geeft my in het werken moed

Dat hy in de vruchten daar van deeld.

HENDRIK.

Waarlyk je bent

een Engel om Vader in tegenspoed

Te vertroosten; je doet hem zyn' druk vergeeten, hy bemint je, en gy zyt zulks dubbel waardig.

8 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Ik bezit zo veel bekwaamheden niet.

MIETJE.

Je kent je zelf niet

recht: hoor, ik ben niet minder hovaardig

Op zulk een' Broeder, dan op zulk een' Vader; ja onder het menschelyk geslacht

Is, naar myn keuze, nooit liever Broeder nog waarder Vader voortgebracht.

HENDRIK.

Ik hoor met vermaak dat je zo denkt.

MIETJE.

Zou je wel iemand anders tot je vader verkiezen,

Als 't in je keur stond?

HENDRIK.

Eer je dat van my hoorde, zou ik liever het leven verliezen.

Maar....

MIETJE.

Wel, wat wil dit maar! zeggen?

HENDRIK.

Och Mietje! onze

liefde voor malkander is mogelyk al te groot!

Wat zouden wy al missen, zo wy met 'er tyd, eens moesten scheiden!

MIETJE.

Hoe?... scheiden?... daar zou de dood

Alleen oorzaak van moeten zyn.

HENDRIK.

Ik spreek niet van ster-

ven; dat zyn myn minste zorgen:

Ik spreek van een heel andere zaak: je begrypt my nog niet; ik meen dat somtyds t'avond of morgen...

MIETJE.

Spreek klarer, ik versta je niet.

HEN-

HENDRIK, *zugtende.*

Zo veel te beter....

maar zou fomtyds de trouw?.....

MIETJE.

Nu begryp ik je Broër, mogelyk denkje met der tyd al eens om een vrouw:

Maar wat doet 'er dat toe? ik zal by je blyven, en je vrouw een zusterlyke liefde toedraagen;

Wy behoeven daarom niet te scheiden.

HENDRIK.

Ik spreek niet van my; maar weetje wel dat vader zeide dat, als hy uit de gyzeling wierd ontlagen,

Hy een' braaf man wist, daar hy je aan wilde uit trouwen.

MIETJE, *grimlachende.*

Wel

ja; maar dat heeft hy gezeid

Uit kortswyl, al lagchende, om ons te vervrolyken in onze droefgeestigheid.

Hendrik, je kent my, ik heb geen zin tot trouwen, wil my gelooven;

Ik weet het niet, daar is geen man die my behaagt; daar en boven

Staan de lieden van onze soort my tegen, niet om hun geringen staat,

Maar om hunn' laage manieren; en nog minder lykt my een man die in hooger graad

Boven ons is: ik moet je openhartig myn gedachten te kennen geeven;

Ik ken geen' staat, waar in ik, buiten jou gezelschap, gelukkig kan leeven.

Nee, Broër, ik verlang naar geen' man: het is anders met jou gestelt,

Je bent goed voor je kost, en 't is natuurlyk dat je tot een huwelyk overhelt.

HENDRIK, *verbeugd.*

Ik heb tot nog geen gedachten tot trouwen.

ten; ik mag zo gaarne den naam van lieve Zuster hooren.

Die klinkt my aangenaamer, dan aan hen de klank van het geld, in de ooren.

Och! Hendrik, als jy by my blyft, ben ik ryk genoeg; buiten de vryheid van Vader, is 'er niets onder de Zon,

Dat ik tot myne vergenoeging van den Hemel meer wenschen kon.

Hoe weinig geld was 'er tot zyn verlossing noodig, maar dat weinige ontbreekt ons nog heden;

En hoe zeldzaam vind men vermogenden, die hun geld tot redding van ongelukkigen willen besteeden?

Maar het schynt dat de menschlievendheid uit de wærelde is, schoon ze my altoos heeft bekoort.

Och! wierd haare stem, tot troost van de nooddruftigen, in de harten der ryken, wat meer behoort!

Leed maar niemand dan ik alleen! . . . . maar ik moet van daag eens met dubbele vlyt werken;

De drift, om myn' vader te helpen, zal my genoeg tegen de koude versterken.

Men hoort een gedruis van afsebeid neemen.

Eindelyk schynt het vreugdenmaal van hier naast geeëndigt: maar ik noem het liever een onbezuist getier;

Is dat zich op een ordentyke wyze vermaaken? daar men ten kosten der milddaadigheid zyn plaizier

Neemt! . . . de dag breekt aan. . . . ik zucht, als ik denk dat de helft, van het geen zy met brasen en speelen verteeren,

Myn' Vader op vrye voeten zou kunnen stellen; en daar en boven de nooddruft van ons afweeren.

Maar spruit dit ook uit afgunst? betaamt my zulks wel? en ter goeder trouw

Als ik in hun staat was, is 't wel zeker dat ik het beter maaken zou. . . . .?

Ten minsten ik zou den Hemel bidden, dat, zo ik gesteld wierd in die omstandigheeden,

Dat

12 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,
Dat hy my een hart gaf om zyne gaaven op een beter
wyze te beſteeden.

DERDE TOONEEL.

MIETJE, WARRENBURG, LA FLEUR,
'er word geklopt.

Wie klopt daar? MIETJE.

WARRENBURG.
Doe op... doe op...

MIETJE.
Het is de ſtem van den Huiſheer.

WARRENBURG.
Hola hey.... doe op.

MIETJE.
Goeden morgen, myn Heer.

WARRENBURG.
Wat drommel is dat voor manier, ons zo lang te laa-
ten ſtaan, en dat gy de deur niet eer
Open doet? wie zou dat talmen en wachten niet verveelen?
Moet zulk volk ook al ſluiten? of ben je bang dat men
jou zou ſteelen?

MIETJE, *gaat met neergeſlagen oogen zittingen*
werken.

LA FLEUR.
Is dit dat Kamertje?

WARRENBURG.
Ja, wat dunkt 'er u van?

LA FLEUR.

Wat zou
myn Heer uitvoeren met zulk een kluis?
Een nest...

WARRENBURG.
Dat is buiten myn Kantoor al wat ik miſfen
kan van het gantsche huis,

't Welk

't Welk ik aan uw Heer verhuurt heb, en een Kantoor kan ik onmogelyk ontbeeren.

LA FLEUR.

Myn goede vriend, je weet, ik heb jou geweeze Kantoor in onze bottelery doen transformeeren;

Ha... Ha... Ha... is 't niet grappig? een Advocaets Kantoor verandert in een bottelery?

Spreek op, myn Heer! is dat geen goed voorteken van een aanstaand geluk voor my?

WARRENBURG.

Ik hoop, dat gy 'er uw eyertjes zo goed als ik in zult te broeyen leggen.

LA FLEUR, *spottende*.

Namentlyk uit een andermans nest?

WARRENBURG, *ernstig*.

Hoor, myn Heer, op

myn doen valt niets te zeggen.

LA FLEUR.

Nou, schaam je neering niet, dat is geen mode; laat ons leeven naar den nieuwen zwier;

Niet te vergeefs heb je gantsche leeftyd versleeten met gezegeld papier

Te bekladden; waar anders wierd je zo ryk van, en bezit je zo veel huizen?

WARRENBURG.

Zoo ryk... zoo ryk... maar indien men het fortuin zoo wel van grooten als kleinen zo naauw zou uitpluizen,

En hoe ze 'er aan kwamen, men zou al veel werk vinden? doch 't best is te zwygen en met zyn zaaken voort te gaan.

Maar wat zeg je van dit erf?

LA FLEUR.

Ik wilde het aan

De Stal trekken voor de twee Engelsche Paarden,

Die myn Heer heeft gekocht voor twee hondert Guinees, zy zyn van te grooten waarden

Om

14 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Om te zetten in zulk een bouwvallig nest, open voor
alle tocht en kou,
Ik raadde hem dan liever dat hy ze by een Stalmeester
stallen zou.

WARRENBURG.

Als uw Heer het huuren wil, zal ik het zo vervallen
niet laten.

Ik zal 'er ruiven en krebber in laten maaken, en de
raamen kalefaaten.

Weest verzekert myn Heer! ik weet hoe ik met luiden
van fatsoen moet omgaan.

LA FLEUR.

Wel myn Heer, het verwondert my, dat je de nodige
reparatien niet al eerder hebt gedaan.

WARRENBURG.

Ik heb zonder Interest myn Perceel niet willen bezwaa-
ren, en 'er nog geld by inschieten.

Het is goedkoop aan dit Canaille verhuurt: wil ik be-
taaling hebben, wie zou het niet verdrieten!

Dan moet ik haar geduurig maanen, en dat word men
eindelyk moe.

LA FLEUR.

Is het aan een Weever verhuurd?

WARRENBURG.

Ja, zulk een knaap

bewoont het tot nog toe:

Maar ik kan hem voort doen verhuizen; en zo uw
Heer het voor zyn Paardestal mogt begeeren,

Zal ik myn Klerken booven de Hooyzolder, op de der-
de verdieping doen logeeren,

LA FLEUR.

Boven de Hooyzolder? wel dan zitten zy in de haa-
nen balken.

WARRENBURG.

Niemendal:

Ik heb het wel erger gehad... maar ik bedenk my na-
der... neen... neen... ik zal

Dan

Dan dit voor myn Klerken houden.

LA FLEUR.

Dat Meisje is jong

en mooy.

WARRENBURG.

En, nota bene, arm.

LA FLEUR.

Dat ziet men meer gebeuren,

Echter zou men zulks, in den eersten opslag, aan haar zindelyken opschik niet bespeuren;

Die armoede bekoort my.... hoort zy iemand toe?... heeft zy hier vrienden of ouders in de stad?

WARRENBURG.

Die Weever noemt haar Zuster, misfchien is het zoo: maar wat raakt my dat.

Als zy maar betalen.

LA FLEUR.

Hoe meer ik haar bezie, hoe meer zy my kan behaagen.

WARRENBURG.

Ik prys uw inschikkelykheid; men vind thans veel zulke Meisjes; die van armoede klaagen,

Het land is 'er vol van.

LA FLEUR.

Dat is waar, men kan ze allen niet voorthelpen, en het verveelt

Als men haar behandeling ziet: hebje die mooye Liffete gekent? wat pots heeft die myn meester gespeeld,

Die slimme feeks: myn Heer had haar uit den drek geholpen... wie zou zulks niet verdrieten?

WARRENBURG.

Voor my, ik laat my nooit bedriegen; myn hart is zo teer niet; ik heb nooit geld willen schieten

Uit vrees van ondankbaaren te maaken, ... neen: ... ik weet niet of je me verstaat....

16 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

LA FLEUR.

Dat Confult is dubbel geld waard, Heer Advocaat, ik bedank je voor jou goeden raad:

Maar ik moet haar eens aanspreken: Meisjelijef, laat ons wat t'zame praaten,

Slaa je oogen eens op, laat ik je zoete bakkesje eens zien... je moet je werk een poosje daar laten.

Is daar zo veel haast by?

MIETJE, *befcbroomt.*

Ja, myn Heer, de tyd is kostelyk, en alles is hier duur,

Men dient geen oogenblik te verzuimen, om wat te winnen.

LA FLEUR.

Hoe? zonder vuur?

Je moet het heel kout hebben.

WARRENBURG.

Ik beding altyd, dat zulk volk niet op den haart mag smooken,

Nog vuur hebben; door doove koolen wiert ligt myn huis in brand gestookten:

Ik beef als ik 'er om denk.

LA FLEUR.

Maar sterven zy dan niet van kou?

WARRENBURG.

O! de gewoonte...

LA FLEUR.

Je onderdanige Dienaar myn Heer; bleef ik hier langer, ik vrees dat ik bevrozen zou:

Nou, meidlief, kom in onze keuken je warmen, wy zullen dan wel in nader kennis raaken;

En wie weet, als de waereldse zaaken welgaan, of ik nog niet jou fortuin zal maaken,

Ik heb 'er zo meenig een geholpen.

WARRENBURG, *tegens Mietje, met deftigheid.*

Weetje wel, indien

je de gunst van myn Heer bezat,

Dat

Dat je 't gelukkigste mensch van de waereld waart, en niets meer te begeeren had?

LA FLEUR, *met een air.*

O! ik beloof niets.... ik zal zien... met 'er tyd.... ik wil my nog nergens inlaaten:

Zy is waarlyk mooi en aartig, maar ze moest wat meet praaten:

Kykt zy altoos zo voor haar neer? is zy altyd zo zeedig als zy zich nu vertoont?

WARRENBURG.

Ik ken haar niet... zy is hier niet van daan... zy heeft voor deezen op het land gewoont.

LA FLEUR.

Op het land? zo veel te beter! maar, zeg my, waar zy toch blyven zoude,

Als gy haar deed verhuizen? help haar wat aan de praat... ik bevries hier van koude:

Laat ze zich by ons in de Keuken warmen, dan kunnen wy nader spreken, daar heb ik vuur en licht.

WARRENBURG.

Hoor je wel? myn Heer zegt, je kunt je wel in de keuken komen warmen.

MIETJE.

Ik ben myn Heer verplicht.

Ik ga nooit zonder myn Broër uit; ik moet ook werken, en hem hier verwachten.

WARRENBURG.

Wat een Malloot! zy wil tot haar geluk nog gebeden zyn.
Tegens la Fleur.

Ik ben van gedachter,

Dat zy uit zich zelve wel komen zal; stel u gerust, en wil maar heen gaan.

Je bent al te vriendelyk, geloof my, je moet wat meer op je respect staan.

Tegens Mietje.

Je moet je Broër zeggen, dat hy my nog van daag de verscheenen huur moet betalen,

IS DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Anders zal ik door Dienders terstond je lui prullen uit den huis laten haalen.

MIETJE.

Myn lieve myn Heer, val ons zo hard niet; ik bid dat je zulks nog wat uistelt,
Wy zullen binnen kort betaalen.

WARRENBURG.

Uistelt? voor geen' dag,
geen uur: ik moet voor het emmer-, lantaarn- en
straatengeld,
Honderdsten en twaalfden Penning, en verdere lasten
en reparatiën, zorgen.

Geld moet 'er weezen, geld; op het Stadhuis moet
prompt betaalt worden, daar valt niet te borgen.

MIETJE.

Een woordje, myn Heer, myn goede Heer! ik bid,
maar een enkel woord.

LA FLEUR.

Dat kost je immers niets.

MIETJE.

Ik wenschte je wel alleen te
spreeken, zonder dat ons iemand hoort.

WARRENBURG.

My alleen spreeken! wel wat heb je te zeggen?

LA FLEUR.

Ik zal
ondertusfchen heen gaan, en je in de Keuken wachten.

VIERDE TOONEEL.

WARRENBURG, MIETJE.

WARRENBURG.

Als je niet dan klagliederen hebt te zingen, is het te
vergeefs; spaar dan flegts je klagten,

Dan

Dan ga ik voort heen; ik bedank om hier te verkleumen; nu, kom, spreek op, schieelyk, ras.

MIETJE.

Och! myn Heer! je maakt my verlegen.... ik weet van onsteltenis pas

Wat ik zeggen zal.....

WARRENBURG.

Heb je haast gedaan?

MIETJE.

Myn Heer,

heb toch medelyden, ik smeek, hoor naar myn gebeden, Je weet hoe bitter ons deeze Winter valt, u zyn niet onbekend de naare omstandigheden

Waar in wy zyn.

WARRENBURG.

Is 't anders niet, ik gaa...

MIETJE, *bem te voet vallende.*

Ik bid, myn

Heer, blyf staan,

Hoor naar myn reden... zie myne traanen met meedogendheid aan;

Laat ons, geduurende deeze koude, niet verhuizen....

om al wat je lief is, laat ik myn bede verwerven,

Zet ons niet op straat; zo je ons niet onder 't dak laat, moeten wy van ongemak sterven.

Ik zal je aanzien als onzen bescherm-Engel, ik zal je naam zeegenen, myn gantsche levenstyd,

Myn Heer! laat ik je hart vermurwen, ik bid, ontferm je over ons, ik bid, dat je meêdogend zyt.

WARRENBURG.

zagt.

Stil... stil... schreeuw zo niet.. sta op, sta op..., 't zal voor my het best zyn te vertrekken.

» Ik geloof waarlyk nog dat zy, voor het eerst van myn leven, my tot meêlyden zou verwekken.

20 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,
VYFDE TOONEEL.

HMIETJE, *alleen.*
Hemel! zou ik hem hebben kunnen beweegen?
wat zou 'er van ons worden? wat waren onze elen-
den groot,
Indien hy dit Weefgetouw, onze eenige broodwinning,
wegnam! wy moesten beedelen... δ neen! veel
eer zou de dood...
Ieder schuwt ons om onze armoê... en zy die som-
tyds nog al hunne hulp aanbieden,
Doen zulks dikwils met kwaade oogmerken; en voor
zulke vrienden moet men meer dan voor vyanden
vlieden.
Ik heb een affchrik van de bedienden der grooten; zy
zyn erger dan hunne meesters, en daarby van een'
ongebonden aart,
Ik wil liever de strengste koude verdraagen, dan dat ik
my zou warmen aan hun haart.
Och! Hendrik! wist je de wreedheid van den Huis-
heer... my dunkt reeds je klagten te hooren,
Die je zo veel te smartelyker zullen vallen, om dat je
die voor my in jou hart altoos hebt willen smooren.
Zy gaat werken.
Maar daar word weer geklopt; ik kan niet denken wie
het weezen zou.

Zy doet de deur open.

ZESDE TOONEEL.

MIETJE, Juffrouw VLASBEEK.

GMIETJE.
en dag Juffrouw, wat is 'er van jou dienst?
Juffrouw VLASBEEK.

Ik kom
hier zo vroeg, om dat ik je man eens spreken wou.
En

En ik over dag niet wel uit myn winkel kan,

MIETJE.

Juffrouw, wil my vergeeven,

Ik ben niet getrouwt, het is myn Broër.

Juffrouw VLASBEEK.

Jou Man, of jou Broër, dat is my om 't eyen.

Is hy geen Linnen Weever?

MIETJE.

Ja Juffrouw: hy is zo aan-

stonds uitgegaan,

Om een web Linnen weg te brengen, hy zal voort
weerom zyn; maar blyf zo niet staan,

Ga zitten, als 't je belieft.

Juffrouw VLASBEEK.

Ik zal wel een oogenblik wacht-

ten; ik wilde drie stukken Linnen laten weeven,

Van zeven vierendeel breed, en zal hem het noodige
garen daar toe geeven;

Maar hy moet wel oppassen, om het wel aan te slaan,
zonder gaalen, digt en sterk.

MIETJE.

Juffrouw, je kunt verzekert zyn van de deugdzaamheid
van myn Broërs werk.

Maar ik hou my in 't vervolg gerecommandeert, als je
wat hebt te spinnen,

Ik zal het vlas niet uit zyn kragt rekken, en egaal wer-
ken, ik zoek met eeren de kost te winnen.

Juffrouw VLASBEEK.

Ik zal daar by gelegenheid, om denken: dat Meisje
staat my, om haar manieren en zedigheid, recht aan;

Zusje, je schynt het niet breed te hebben, wat dedden
jou Ouders? waar ben je van daan?

MIETJE.

Van Werkendam Juffrouw, daar was myn Vader een
welgestelt Landman, een Man met eeren,

B 3

Die

22 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Die zyn eige huis en land had, maar zich door de sterfte van het Vee en andere ongelukken zag ruïneeren.

Juffrouw VLASBEEK.

Dat is bedroeft; maar was 'er niemand, die hem de behulpzaame hand bood,

En hem wat geld schoot, om weer Vee te koopen, om hem dus uit den nood

Te helpen? men kan altyd nog wel nabestaanden of meedogende menschen vinden.

MIETJE.

Och juffrouw, waar vind men, in armoë, als het op geld geeven aankomt, oprechte vrienden?

Want na dat vader, tot driemaal toe, door de sterfte zyn vee verlooren had, moest hy,

Tot een hoogen interest geld opneemen, en daar voor zyn geheele boerdery,

Aan een Heer, die daar een plaats had, maar hier wooude, gerechtelyk verpanden,

Maar den volgenden Winter zagen wy ons huis, koo- ren, schuuren, vee en alles verbranden,

Wy ontkwamen naakt en bloot het gevaar, maar Moe- der bestierf het van schrik.

De woekeraar van een geldschieter, eischte het geld, met den interest, op het zelfde oogenblik,

Dat hy hoorde, dat alles wat wy hadden, door de vlam was verflonden.

Juffrouw VLASBEEK.

Is het moogelyk! worden 'er zulke onredelyke menschen in de waceld gevonden?

Wat was zyn oogmerk? hy wist immers, dat jou Vader toen niet in staat

Was, om hem te betalen.

MIETJE.

Je weet immers, dat ryk- dom, geen gierigheid verzaat?

Hy trachtte ons hier door te ruïneeren, om nog meerder schatten te vergaderen,

En

En om onze boerdersy en landen voor een gering somme te benaderen.

En schoon vader, op billyke voorwaarden, om uitsfel van betaaling verzocht,

Was hy doof voor zyn voorflag; en wierd al het land om den slechten tyd goed koop verkocht,

Ja uit de verkooppeningen kon de schult niet betaald worden.

Juffrouw V L A S B E E K.

Wat zal ik zeggen het is een harde behandeling.

MIETJE, *builende.*

Och Juf-

frouw, 't is niet om te vergeeten.

Om de drie honderd guldens, die 'er te kort kwaamen, heeft hy Vader in de gyzeling gefmeeten,

Na dat hy met schoon praaten en groote beloften hem hier in de Stad

Had getroont: ja hy vertelde dat Vader zelf den brand gesticht, en veel goed geburgen had.

Och! is zulk een laster wel voor een eerlyk gemoed te verdraagen?

Daar Vader altoos een braaf man was; zo als men door het gansche Dorp kan navraagen.

Juffrouw V L A S B E E K.

Ik beklag jou ongeluk, en wensch je het beste; maar het word laat,

Ik moet naar huis: zeg aan jou broër, dat ik woon in de Warmoesstraat,

In het gekroonde Weefgetouw; by den Oudenbrug: daar moet hy morgen ochent ten acht uren komen.

Goeden morgen zusje.

MIETJE.

Juffrouw, je Dienares; ik zal zorgen dat je order word waargenomen,

24 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,
ZEVENDE TOONEEL.

DE MIETJE.
De Hemel zorgt nog voor ons, en geeft uitkomst!
wat zal Hendrik verblyd
Zyn, dat hem weer werk bestelt is! nu zyn wy weer
behouden voor een tyd!
Dan hoop ik den Huisheer te kunnen voldoen. Daar
komt Hendrik binnen treden.

ACHTSTE TOONEEL.

HENDRIK, met een oude Livryrok, en een zak
onder den arm, MIETJE.

LIEVE HENDRIK.
Lieve zusje, hebje niet door dien strengen vorst een
bittere koude geleeden?
Want de noorde wind is scherper geworden; ik heb my
warm geloopen, daar jy stil zat.

MIETJE.
Ik heb zo veel kou niet geleeden, als je je mogelyk wel
verbeeld had.

HENDRIK.
Waarom hebje gehuilt, Mietje? ik zie het... wat kon-
je tot droefheid verwekken?

MIETJE.
Niemendal, in tegendeel ik moet je een goede tyding
ontdekken.

Je bent morgen ochtend ontbouden in het gekroonde
Weefgetouw,
In de Warmoesstraat, by een Juffrouw, die je drie webben
Linnen bestellen zou.

HENDRIK.
De Hemel zy gedankt, dan heb ik werk, en hoef niet
meer te borgen.

Dan

Dan hoop ik de agterstallige huur, ook aan de Huisheer te bezorgen.

MIETJE.

Zeg, heb je al betaaling voor het linnen gekreegen?

HENDRIK.

Niets, dan

een weinig op rekening,

Voor de web die ik t'huis gebragt heb, en dat sommetje is nog gering.

Ik heb 'er brood en boter voor gekogt, en nog van de Smoufen

Deeze Rok; hy is nog al reedelyk, met een paar zwarte Kousfen

Voor Vader.... maar geef my een schar, of torn jy dat livry daar van af,

Dat past niet op het lyf van den ouden Man, die altyd tegenzin voor zulk een dienstbaarheid te kennen gaf,

Of dat daar naar leek: die om te bestaan alles, mits geen laagheid, doen zoude,

En als een eerlyk landman, gelyk je weet, in een heel ander gewaad zyne akkers bebouwde.

Maar dien alles tegenliep, en die daar door, tot onze droefheid, zoo ongelukkig is,

Buiten zyn schuld; en door de vervolgingen van zyn' geldschieten, thans kwynt in de gevangenis!

O! is het lot van den minsten knecht niet beter dan het zyne?

MIETJE.

Nou, Hendrik, waar toe dat klaagen?

HENDRIK.

Och! Zusje onzen behoeftigen staat, ja zelf het uiterste gebrek, kan ik ligter verdraagen,

Dan de trotsche behandeling der ryken, wier vernedderend gezicht my het harte doorfnyt.

MIETJE.

Steur je niet niet aan die verwaande menschen, zy worden

26 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

den van alle braaven veracht, en van haars gelyken benyd.

Wy zullen ons zelfs verheugen in onze nood, ja, in spyt onzer ongelukken;

Hoe zal het gezicht van vaders gezelschap ons in blydschap verrukken!

Wy moeten hem nog wat meer meê brengen; als hy ons ziet, straalt de vernoeging uit zyn gelaat.

HENDRIK.

Je hebt gelyk; kom aan: neem dat bord met koeken, dat daar in de kas staat;

Daar houd de oude Man zo veel van... ik zal onderweg een fles versch bier haalen:

Ik heb nog een paar dubbeltjes, om aan de Sapiers knegt te betaalen,

Dan zal hy hem des te beter behandelen.

MIETJE.

scheen de knegt wat aangedaan.

De laatstemaal

HENDRIK.

Dan hebje hem door je gezicht tot een' Mensch gemaakt; kom laat ons maar gaan.

Hy gaat, met den Rok onder zyn arm, en Mietje met het bord, heen.

Einde van het eerste Bedryf.

T W E E D E B E D R Y F.

Het tooneel verbeeld een nieuwerwetse Kamer, fraai gemeubileert, daar een Toilet Tafel, Spiegel en het noodige opstaat.

De Heer van Grootenstein in een kostelyke Nachtrok, zit in een Armstoel voor de Tafel, beziet zig in den Spiegel: drie of vier knechts geeven het noodige aan, presenteeren odeurs &c. La Fleur staat naast zyn stoel, en wylt de knechts wat zy doen moeten, een Kapper is bezig hem te Kappen: een Snapbaan en Weytas hangen by de Deur.

E E R S T E T O O N E E L.

De Heer VAN GROOTENSTEIN, LA FLEUR,
KNECHTS.

GROOTENSTEIN, *bezig zynde een beursje te brei-*

Hjen, *geewwt, en ziet op zyn Horologie.*
Het is nog maar twaalf uuren....deez morgen valt my lang en komt my deerlyk verveelen....

Ik heb pyn in 't hooft....geef Thee...wat zal ik uitvoeren voor den eeten, en tot de Comedie begint te speelen?

Hebt gy le Mercure de France geleezen? is 'er niets nieuws van Parys?

Zyn 'er geen Brochures of nieuwe modes uitgekoomen? op wat wyz?

Kapt men zich aan 't Hof.

LA FLEUR.

Men zegt dat de Dames haar
Coëffures beginnen te verlaagen;

En

28 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

En dat zy aan het Hof in 't geheel geen Pluimen meer draagen.

GROOTENSTEIN, tegen de Kapper.

Hoe haastje u zo, Cameraad? je roffelt maar voort... 't lykt je goed genoeg, als je maar gedaan

Hebt; je kapt me zo schilyk, of ik een Koopmanneltje of Makelaar was, die naar de beurs moest gaan:

Ik heb den tyd aan my zelf'... geloof my... neem 'er uw' tyd toe, zonder dat, kan men nooit tot volmaaktheid raaken.

Tegens een' Knegt.

Laat voor die arme Mustapha, die ge van gebrek laat vergaan, een borsje van een hoen gereed maaken;

Het beest bewyst je zo veel vriendschap.

Tegens een' ander' Knegt.

En jy moet een

boodschap by den zadelmaker doen,

En zeggen dat hy de Cul de Singe na zie, dat de schilder de Disobligeante met goud engroen,

Naar den eersten sinaak, schildert, en de wagemaker de Cabriolet hangt op Engelsche veeren.

Tegens La Fleur.

Hoe vaart myn Ryknegt? die arme duivel.

LA FLEUR.

Ja, myn Heer,

de koorts blyft continueeren.

GROOTENSTEIN, aan een andere knegt, dien by een doosje overgeeft.

Breng dit beursje en deeze slippen, by Mevrouw de Barones,

Zy zal haar Discipel daar aan erkennen, en zien of ik wel geprofiteert heb van de eerste les.

Hy schuurt zyn tanden, en beziet zich in den Spiegel.

Tegens La Fleur.

Maar hebje van dat Meisje, daar je my van spraakt iets nader weeten te ontdekken?

LA

L A F L E U R.

Ja, zy woont hier achter, in dat oude Huisje, dat gy
aan uw Stal wilde trekken
Voor uw Engelsche Paarden.

G R O O T E N S T E I N.

Ik lorgneerde haar giste-
ren voor onze achter deur,
Zonder dat zy 't merkte: zy zag 'er fris en gratieus uit,
maar 't is jammer haar manqueert nog wat kleur. ...
Je zegt, zy is arm en behoeftig.

L A F L E U R.

Ja, zo 't my voorkomt,
leid zy een nooddruftig leven.

G R O O T E N S T E I N.

By gevolg gereed, om voor een bagatel zich aan my
over te geeven.

L A F L E U R.

Dat zeg ik niet, myn Heer! zy schynt een Vestaalsche
Non, en gaf my zedig bescheid;
Zy is onlangs in de Stad komen wonen, en heeft nog
die boersche eenvoudigheid.
Ik zou my met meer gerustheid op haar woord betrouwen,
Dan op de Romanesque schyndeugd van sommige nieuw-
modische vrouwen.

G R O O T E N S T E I N.

Die eenvoudigheid bekoort my; want, onder ons ge-
zegd, ik heb een' tegenzin opgevat.
Voor Meisjes, die avances doen; eenige van die soort
koste my een schat. ...
En evenwel bedrogen zy my; en, dat sinner is, zy
konden my niet amuseeren;
Daarom heb ik verzworen, my niet meer met die Co-
quettes te engageeren:
Maar zulk een Meisje zou ik naar myn zin kunnen fat-
zoeneeren; want ik vertrouw
Dat, dat onbedreeven en eenvoudig Kind nog al erkent-
lyk

30 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

lyk weezen zou:

Ik weet niet, zy heeft iets in haar air, in haar houding en postuur, dat my bekoorde.

Het zou my geen oneer aandoen, dat zulk een Meisje my toebehoorde;

Ik verbeeld het my ten minsten, wat dunkt 'er je van? spreek, is 't niet waar?

LA FLEUR.

Myn Heer, permitteer my te zeggen, ik vind in uw weezen veel gelykenis met haar.

GROOTENSTEIN, *grimlachende.*

Is dat een Compliment voor haar, of voor my?

LA FLEUR, *vleiende.*

Gy zyt

zekerlyk een schoon Man: daar en boven....

GROOTENSTEIN, *met een air.*

Dat zegt men... ik ben nier kwalyk gemaakt... maar, zeg La Fleur, zou je gelooven,

Dat ik, op het eerste aboard, haar zou verwinnen? dat terstond myn gezicht

Indruk op haar zou maaken? stelt gy, zeg de waarheid, de overwinning ligt?

Zou ik op de Conquête van die zedige schoonheid kunnen roemen?

Hoe heet zy?

LA FLEUR.

Mietje.

GROOTENSTEIN, *grimlachende.*

Men zou haar met een gratieuser naam kunnen noemen:

Maar het is wonderlyk, dat men de grootste schoonheid dikwyls by de armoede ziet,

Daar vrouwen, van meerder rang, veelal van misgedeelt zyn; maar dat is juist het ergste niet.

LA FLEUR.

Had ik gedacht dat myn Heer 'er speculatie op zou hebben,

ben, ik had de zaak verder kunnen pousfeeren.

GROOTENSTEIN.

Ik heb haar gisteren eerst gezien, en schoon haar wat teint schynt te manqueeren,

Ziet men de roozen van wellust op haar kaaken ontluiken.

LA FLEUR.

Ik ben bly

dat ik aan haar kennis ben geraakt;

Maar zy heeft nog een' broer, een' Weever, en dat heeft my wat zwaarhoofdijg gemaakt.

GROOTENSTEIN.

Maar is het wel haar broeder?

LA FLEUR.

Dat kan ik geenzins in twyffel trekken.

GROOTENSTEIN.

Wel nu, wat zou die broeder? zou een Weever een hinderpaal aan myn geluk strekken?

LA FLEUR.

Ik vrees, dat hy, als veelen van dat ouderwetsche soort, een manier van denken heeft, myn Heer, Dat hy liever heldhaftig van honger zou sterven, dan iets toegeeven omtrent zyn zogenaamde eer.

GROOTENSTEIN, *schertsende.*

Eer! Eer by de armoede! ik heb dikwils de uitwerking beproeft van een beurs met ducaaten:

Die verkort den weg; door het goud laat zich dikwils de gestrengste Zeedenmeester bepraaten;

Het is de beste slaapdrank, die de gevoelens van zogenaamde eerbaarheid in het harte verdooft,

En door zyne kracht de beproefdste deugd van haar gewaande sieraden berooft.

In 't begin is 't het sterkste lokaas; en ik heb wel kunnen merken,

Dat in het vervolg de hoop op meerder, sterker dan de gaven zelve, op het harte komt te werken.

Heb-

32 DE DEUGDZAAME ARMOEDE.

Hebje gezegd, dat haar broër, en daar nazy, hier moeten koomen?

LA FLEUR.

Ja, terstond, op uw order, myn Heer.

GROOTENSTEIN.

Ik verlang reets om kennis met myn' aanstaanden zwager te maaken.

LA FLEUR.

Het is hem veel eer.

GROOTENSTEIN, *schertsende.*

Die gevoelens van eer zouden hem wel staan in zyn armoedige omstandigheden;

Die zyn uit de mode, men denkt nu op een andere wyze... de tyden veranderen de zeden.

Maar wat zal ik met myn gasten van avond soupeeren?

LA FLEUR.

Myn

Heer, daar is het plan.

GROOTENSTEIN, *leest.*

Voor tien Couverts.... driemaal opgedischt, negen schotels..... en dan

Het defert.... eerst een entré! goed... een macaroni soupe, een matelot, een masaryn; maar, niet te vergeeten

Een Perigordse Pastey met Truffes, daar ben ik een liefhebber van... schik dan maar het verdere eeten;

Maar denk je wel, dat wy morgen op de Jagt gaan?

LA FLEUR.

Uw snaphaan is klaar.

En gelaaden, uw Weitas met het noodige gevuld.

EEN KNEGT.

Myn Heer! de man, dien gy ontbooden hebt, is daar.

GROOTENSTEIN.

Laat hem binnen koomen.

TWEE-

T W E E D E T O O N E E L.

*De Heer van GROOTENSTEIN gaat met trots-
heid in een Armstoel zitten, ziet Hendrik met
verachting aan.*

LA FLEUR, HENDRIK.

Myn Heer! HENDRIK.

GROOTENSTEIN.

La Fleur, ik had u iets te zeggen,....
maar het schiet my niet in gedachten.

HENDRIK.

Myn Heer, ik was ontboden.

GROOTENSTEIN.

Hebje zulk een haast; kunt

gy niet wat wachten?

Ja, myn Paard Bijou, is kreupel, daar moet de Smit
naar komen zien.

HENDRIK.

Myn Heer, wat is 'er van u dienst? de tyd is koste-
lyk, vooral voor handwerks liën.

GROOTENSTEIN.

Gy schynt wat driftig....

HENDRIK.

Men zei, dat myn Heer my wilde spreken.

GROOTENSTEIN.

Ja, myn Vrind, ik hebje ontboden, men zegt datje zo
arm bent, en naar ik reeken

Is het waar.

HENDRIK.

Myn naam is Hendrik, myn Heer, een hand-
werksman; gy noemt my uw Vrind,

En verwyf my myn armoede, het onderscheid onder
ons is dus te groot; ik ben met die spotterny niet gediend.

34 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Het valt hard voor een Eerlyk Man, dat het den grooten kan behaagen,

Zich een recht aan te maatigen, om door een verachtende behandeling hunne mindere te verlaagen.

GROOTENSTEIN.

Wel, my dunkt je neemt dat wat hoog op.

HENDRIK.

Myn Heer, schoon de Hemel u tot Rykdom verhief, en my in armoede storte, getroost ik my myn Lot:

Maar ik heb myn Eer lief. . . . dies wil ik liever verrekken. . . .

Want alle verneederling moet spyt in een eerlyk hart verwekken,

En daar door word myn gemoed, ondanks my zelve, gaande, (al hing 'er myn fortuin aan.)

Schoon ik weer dat ik onder myn meerderen myn kost winnen en door hen bestaan

Moet; maar is het edelmoedig, zyn minderen te verneederen?

LA FLEUR.

Hoe durft hy 't vraagen?

GROOTENSTEIN.

„ Hy is singulier, ik beken 't. . . . Hendrik, je zult geen reden hebben om je te beklagen,

Als je weet, wat ik met je voor heb.

HENDRIK.

Myn driftigheid spyt my dan, maar dat is te laat; Vergeef het my, myn Heer!

GROOTENSTEIN.

Ik ben van intentie u in een' beteren staat Te stellen, zoo dat je wat ruimer, zonder je te geneeren, kunt leeven.

Ik zeg, zo als ik 't meen; zie daar, by provisie, wil ik je dit beursje met honderd Ducaaten geeven;

Je kunt het my niet weigeren. . . . neem aan. . . .

HEN.

HENDRIK, *met verwondering het weigerende.*

Myn Heer....

waarlyk.... je doet me verwondert staan....

Honderd Ducaaten! aan my!.... waarom? ... wat dienst heb ik u immer gedaan?

Wat moet ik voor u doen? spreek op, myn Heer!.... wat is uw begeeren?

GROOTENSTEIN.

Ik ben ryk genoeg... en jy bent arm, en daarom wil ik je dit beursje vereeren.

HENDRIK, *met deftigheid.*

Ik heb die gift nooit verdiend, myn Heer.... ik vrees, dat onder dit prezent iets verborgen leit.

Uws gelyken gooijen het geld zo niet te grabbel....

GROOTENSTEIN.

Ik ben niet als myns gelyken; ik doe het uit edelmoedigheid. Van waar komt deeze achterdogt? deeze weigering? zoud gy my dan voor een' Man achten, Die het hart niet wel genoeg geplaast heeft, om het lot van ongelukkigen te verzachten? Maar, om dat je twyffelt... zo weet, dat het een ge... lofte is, die ik in nood heb gedaan.... En nu aan u voldoe.

HENDRIK.

Myn Heer spot met my.

GROOTENSTEIN.

ô Neen: en, ten be... wyze, ontfang het geld.... en dan kanje heen gaan.

HENDRIK, *in verwoering.*

Deeze beurs voor my!.... wat edelmoedigheid!... ik kniel voor u... ik omhels... ik kus uwe voeten....

Ik bedank u duizendmaal... wat geluk! nu zal ik eindelyk myn verlangen boeten.

ô Schat! gy zyt het middel, waar door myn liefde.... de natuur... ach! welk een vreugd!

36 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Nu merk ik, voor het eerst, hoe beminlyk, ja aanbilyk, het geld is. Myn Heer, de Hemel beloone uw deugd.

DERDE TOONEEL.

GROOTENSTEIN, LA FLEUR.

LA FLEUR.

Ik geloof dat hy gek word.

GROOTENSTEIN.

Monsieur La Fleur! hier uit kunt gy klaar bemerken, Dat myn recept goed is, en dat die medicynen sterk op het menschelyk harte werken.

LA FLEUR.

Het is voor hem ook al een sommetje... en, datje dat zo droog 'smonds verteert...

GROOTENSTEIN.

Het is een groote kunst, en van veel nut, als men ter rechter tyd wat geld spendeert.

Maar, myn Heer de Rentmeester, geen aanmerkingen op myn depenses... ik wil daar niet van hooren..

LA FLEUR.

„ Die woorden klinken my beter, dan de beste muzyk, in de ooren.

GROOTENSTEIN.

Als de Notaris de overige effecten, die wel vyf ton bedraagen, af geeft, word door dat geld

Het evenwigt in myn depenses, die wel groot, maar noodzaklyk zyn, wederom herstelt.

In gepeins.

„ Maar heb ik, met al myn verteering, wel ooit het waare genoegen genooten?

„ Hoe zeer ik het vermaak zocht, de tyd heeft my altoos verdrooten,

„ Het

- „ Het ſchynt 'er echter te weezen; ik zal het zo lang zoeken tot ik het vind:
 „ Geen kosten zyn my te zwaar, waar door ik het aan my verbind.
 „ Een Man, als ik, is alleen tot vermaak gebooren; en wat genoeg kan rykdom doch geeven,
 „ Als men, volgens zyn genie en begeerte, niet vrolyk mag leeven?

Tegens La Fleur.

Als dat meisje door de Stal inkomt... zeg, dat haar broeder hier is; want anders vrees ik, dat...

LA FLEUR.

Waarlyk, myn Heer! ik dagt, dat je meer vertrouwen op myn bekwaamheden had;
 Dat je die les my zo dikwils voorkaauwt, dit zou my tot ſchande ſtrekken...

GROOTENSTEIN.

Ik ben ſmoorlyk op haar verliefd, en verlang om haar te zien, zy moet tog niet weer vertrekken.

EEN KNEGT.

Myn Heer, daar is de Heer van Warrenberg.

GROOTENSTEIN.

Laat hem binnen koomen.

Tegens La Fleur.

Zo ras zy komt, dien haar aan;
 Pas tog wel op.

LA FLEUR.

Het is myn eerste proeffluk niet. Laat alles gerust op my ſtaan.

VIERDE TOONEEL.

GROOTENSTEIN, WARRENBERG.

GROOTENSTEIN.

Goen dag, Heer Advokaat! neem een' ſtoel: ga zitten,

38 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

WARRENBURG.

Myn Heer, komt het u gelegen,
Dat wy eens over zaaken spreekken, en te zamen ernstig overweegen?..

GROOTENSTEIN.

Ik heb geen' lust, om over zaaken te spreekken.

WARRENBURG.

Het is echter noodzaaklyk; ik ben hier al een reis of acht
Geweest,

GROOTENSTEIN.

Nu dan, zo kort als mogelyk is, niet langdraadig; wyl ik een mooi Meisje wacht.

WARRENBURG.

Dan zal ik aanstonds vertrekken.

GROOTENSTEIN.

't Is goed; maar haast u wat; wel, wat hebje te vertellen?

WARRENBURG.

't Is nog over die Zuster, die wylen uw Heer Vader goed vond by Testament te stellen
Tot mede Erfgenaam.

GROOTENSTEIN.

Wel nu, spreek op.. heb j'er eenige tyding af?

WARRENBURG.

Gy belaste my, naar haar te verneemen; maar, wat moeite ik my gaf,

Om het onweér, dat u van dien kant over het hoofd hing, voor te koomen.

Is alles te vergeefs, ik heb van die Zuster tot nog toe niets vernomen.

Ook was 'er niemant van den naam van Voorwater meer woonachtig te Werkendam.

GROOTENSTEIN.

Zo veel te beter.

WAR-

WARRENBURG.

Zo veel te slimmer; want indien 'er
 eenige onderrichting kwam,
 Waar zy zig ophield, zou ik wel middelen vinden,
 Om haar met het een of ander te paaijen, en in haare
 pretensie te verblinden.

GROOTENSTEIN.

Apparent is zy al dood en begraaven.... niet ongeluk-
 kig voor den tyd.... kwellen wy ons niet.
 Ik was omtrent zes jaaren oud, toen myn Vader zyn
 geboorteplaats verliet,
 Om zyn fortuin te zoeken, dat hy ook vond: en ik
 breng my nog te binnen,
 Dat hy die Zuster, die ik my niet herinneren kan, te
 Werkendam liet ter minnen,
 Onder het opzicht van zyn' Zwager, een ordentlyk
 Landman, myn' Oom;
 Maar die zaaken, die zo lang geleden zyn, schynen
 my een droom;
 Doch ik zou de redenen, die myn' Vader bewogen
 hebben om die dochter te erkennen, wel willen weten,
 En dat juist op een' tyd, dat hy, om myn welwee-
 zen, haar voor altoos moest vergeten;
 Hy heeft my daar geen' dienst meê gedaan; wat geeft
 dit niet al spels en verdriets!
 Had hy haar nog als een Juffrouw laten opvoeden,
 en, als my, met zich genoomen, was het nog iets,
 Een van beide kon gaan; maar best haar niet voor zyn
 Dochter te erkennen;
 Want Zuster tegen een Boerin te zeggen, zou ik my
 onmooglyk kunnen gewennen.

WARRENBURG.

Myn Heer, uw Vader kon haar niet erkennen, dat
 streed met zyn fatsoen;
 Hy begreep wel, dat hy zich voor zyn familie moest
 bedekt houden, dat die maagschap hem geen eer aan
 zou doen;

40 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Hy ſchaamde zich haarer, en hy zou egter de ſchande van haar te erkennen nu wel aan u willen opdringen: Maar wat zal ik zeggen? het ſchynt, dat men op zyn ſterfbed anders denkt over de waereldſche dingen.

GROOTENSTEIN.

Neen, ik kan onnooglyk reſolveeren de helft van myn goed

Af te ſtaan, daar het inkoomen van 't geheel naauwlyks aan myn depenſes voldoet:

Ik begryp niet, hoe men fatzoenlyk leeven kan van een inkoomen van vyf-en twintig duizend gulden;

Dat was goed voor myn' vader, voor twintig jaar; ik raak gewis in ſchulden.

Als ik myn' ſtaat wil houden,

WARRENBURG.

Zekerlyk, een particulier verkrygt aanzien door verteering en pracht;

Want door geboorte of bekwaamheden word men thans in de waereld weinig geacht.

GROOTENSTEIN.

Nochtans...

WARRENBURG.

Vergeef my, miſſchien heb ik myn gedachten te vrypoſtig te kennen gegeven;

Maar gy weet, hoe familiaar ik gewoon was, met wylen uw' Heer Vader te leeven,

Wy hebben malkander van jongs af gekent, ſchoon toen in geen' rykelyken ſtaat.

o! Hoe weinig dacht hy toen om een Heerlykheid te koopen! maar men ziet hoe het in de waereld gaat!

Ik kan ook wel zeggen, dat ik toen niet durfde denken, of kon droomen,

Bezitter te worden van drie Kapitaale Huizen, die my nu in eigendom toekomen,

En dat door de Praktyk.

GROO.

GROOTENSTEIN, *grimlachende.*

Dat zullen wy daar laten: gy zyt slim genoeg om een mensch te zyn; die u houd voor zot slaat den bal mis.

WARRENBURG.

Ik herdenk dien tyd met genoegten, al was ik toen zo kaal als een rot.

Wy leefden als broeders; hy is voor Kommandeur van Soldaaten naar Indië gevaaren,

Ik was toen Student, op een andermans beurs, en wierd tot Advocaat gepromoveert, na een studie van zeven jaaren;

Hy maakte my zyn' gemachtigden: die oorlog op Ceylon en Java, onder ons gezegt,

Hebben, in dien tyd, uw' Heer Vader ook geen wind-eieren gelegd,

Ik heb een Proces, wegens een Oostindische pretensie, voor hem, met de kosten, gewonnen,

Hoe wel het my meenig een' nacht slaapens kostte, om getuigen te vinden: je zoud niet gelooven kunnen,

Wat dienst ik hem deed; hy heeft dit ook altoos met dankbaarheid erkent;

Hy maakte veel werk van my.

GROOTENSTEIN.

Daarom stelde hy u ook tot Executeur van zyn Testament.

Maar die zuster!... die verdeeling!...

WARRENBURG.

Hond maar goeden moed, gy hebt niet te vreezen;

Uw Vader heet zich op zyn ziekbed, wat onderwerfche zedenlesfen doen voorlezen.

Dat men op zulk een tyd zwak is, is vergeefflyk... ik weet wel, hoe ik het aanleggen zal.

Daar is geen gevaar, ik zal u dien doorn wel nit den voet ligien... wy zyn nog niet in het geval,

Dat zy opkomt: maar zo zy al opkwam, zou ik door mandamenten, exceptien en delajien,

42 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Haar in een' doolhof wikkelen, daar zy nooit kan uit-
koomen... ô, ik weet van die draaijen!

De Praktyk is fertiel, en heeft veel resources, doch
vereischt een doorkneed verstand:

Maar die Notaris, die Notaris, vrees ik, zal moeiten
maaken; hoe krygen wy hem op onze hand?

GROOTENSTEIN.

Laaten wy hem eens spreeken,

WARRENBURG.

Zo als je wilt.

GROOTENSTEIN.

Heer Advocaat! gy schynt geen groote vrinden...

WARRENBURG.

Wy Praktizyns zyn dan vrinden, dan vyanden, naar
de omstandigheid, daar wy ons in bevinden,
En het ons in de kraam te pas komt.

La Fleur, komt binnen.

GROOTENSTEIN.

Daar is zy, die ik spreeken moet.

WARRENBURG.

Uw Diehaar myn Heer, ik gaa.

V Y F D E T O O N E E L.

GROOTENSTEIN, MIETJE, LA FLEUR.

Is zy daar?
GROOTENSTEIN.

LA FLEUR.

Ja, myn Heer.

GROOTENSTEIN.

Dat is goed.

LA FLEUR, *wyst Mietje by zyn' Heer te gaan,*
vertrekt, en sluit de deur achter zich toe.

Treë in de Kamer, treë in, uw broeder is daar binnen.

GROO-

GROOTENSTEIN, *naar Mietje tredende.*

Kom hier, hartje lief! kom hier; ban alle vrees uit uw zinnen.

MIETJE, *beteutert, en willende heen gaan.*

Vergeef my, myn Heer!....ik zie myn' broër niet....
men zeide, dat hy hier was....

Ben ik bedroogen?

GROOTENSTEIN.

Wel nu? uw broeder is zo vertrokken, maar hy zal wel ras
Weërom koomen, gaa zitten....wil hier maar een
oogenblik vertoeven.

MIETJE, *zoekende de Deur open te doen.*

Ik zal hem t'huis wel wachten, ...myn Heer, ... dat
zal niet behoeven.

Maar de deur... die deur is geslooten....myn Heer!

GROOTENSTEIN, *grimlachende.*

O! men opent onze deuren zo gemaklyk niet.... daar
is een verborgen veer....
Maar benje bevrees een oogenblik hier te blyven, en
my te verzellen?

Ik hebje zo veel aangename zaaken, die u raaken, te
vertellen.

MIETJE, *ernstig, doch eenigszins beteutert.*

Neen, myn Heer, ik vrees niets.... wat hebje te zeg-
gen? spreek op, ik hoor het aan.

GROOTENSTEIN, *baar by de band wattende,
die zy te rug trekt.*

Al heel veel goeds..... maar wy moeten altoorens
zitten gaan;

Hoe kyk je zo naar die deur? wees niet verleegen... je
moet je beschroomtheid daar laten:

Hoe beeven die blanke handjes? ... gaa zitten.... wy
moeten wat t'zamen praaten.

Hy presenteert haar een' Armstoel.

MIET-

44 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

MIETJE, *beteuert.*

Myn Heer! ik ben altoos gewoon, staande te spreken met luiden van fatsoen.

GROOTENSTEIN.

Je beschroomtheid bekoort me... ik moet je zin ook in deezē doen:

Bezie eens dit Ameublement... dunkt u niet dat alle dingen hier een goeden sijnak vertoonen?

Wat zegje van die Lusters, die Schilderyen, wenschte je ook niet wel zulk een apartement te bewoonen?

Zou je niet gaarne kostlyk gekleed en bejuweelt zyn? dienstboden hebben? en

Ingevolge van dien, een goede tafel houden? O! dat is het aangenaamst, dat ik ken.

Een propre equipage? wat dunkt je van een koets?

MIETJE.

Ik begryp niet, wat myn Heer hier meê wil zeggen.

GROOTENSTEIN.

Dat is ook moeilyk te begrypen; maar ik zal het je wel wat nader uitleggen...

Veronderstel eens, dat je tot zulk een' grooten staat kont raaken in een ogenblik,

En dat je leeven kont met zulk een' ryk en welgemaakt Man, als ik:

Wat zou je wel doen, om op die wyze te kunnen leeven?

MIETJE, *eenvoudig.*

Niets, myn Heer.

GROOTENSTEIN.

Niets? dat onnozele kind is aardig, zy denkt datze niets weêrom kan geeven.

MIETJE, *ernstig.*

Ik zeg rond uit, myn Heer! dat ik geen behaagen schep in die vertooning van pracht,

Waar in zelden door den mensch op zich zelve, en veel minder op anderen, word gedacht.

Al dat overtollige staat my tegen.... vooral als my in gedachten

Komt,

Komt, hoe veel ongelukkigen en nooddriftigen van
honger en dorst verlamen:

Ik spreek zo, om dat ik weet, wat armoede is.

GROOTENSTEIN, *met een' verzekerenden toon.*

Wel nu, ik beloof u, dat gy,

Noch uw broeder, geen armoede zult kennen.... ik
gaf hem reeds honderd Dukaaten; hoe bly
Is hy heen gegaan!

MIETJE, *met verwondering.*

Gy gaaft geld aan myn' Broër! en
hy heeft het aangenoomen?

Laat my gaan, myn Heer! ik zal zeggen, dat hy het
weêrgeeft.

GROOTENSTEIN.

Waarom?

MIETJE.

Om dat ik moet schroomen

Verplichting te maaken aan een' Heer, die zo hoog bo-
ven ons verheven is.

GROOTENSTEIN.

Dat zyn deftige zeggingen! maar ik eisch daar niets
voor, dan een kleine erkentenis

Die gy my ligtelyk kunt betoonen;..... versta je nog
niet, wat ik wil proponeeren.

MIETJE, *met verachting.*

Ik vrees, dat ik maar al te klaar versta... het geenje
van me zoud begeeren.

Met drift.

Ik blyf niet langer, ik wil vertrekken.... doe de deur
open... myn Heer... laat my gaan.

GROOTENSTEIN, *grimlachende.*

Daar zou ik te veel by verliezen.... die Complaisance
zou aan myn hart te duur staan.

Ik heb te veel liefde voor my zelve, om my van het
vermaak van uw byzyn te berooven;

Ik

46 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Ik min my zelf' . . . . dit is myn misdaad, als men 't zo belieft te noemen, min my ook, dan wil ik je belooven

Dat je niets ontbrecken zal, en dat je als een Prinses leeven zult,

Zo je my wilt beminnen, en myn wenschen vervult.

MIETJE, *met een deftige fierheid.*

Heb je me dan hier doen komen, om my zulke schandelyke voorſlagen voor te leggen?

Onder den bedrieglyken ſchyn; dat myn Broër hier was, en my iets had te zeggen?

Schaamt je u niet ons te verdrukken? om dat wy arm zyn, en van machtige vrienden ontbloomt,

En ons ſtrikken te ſpannen, waar door je het gevoel van ons ongeluk vergroot;

Je onteert de armoede, door je mening, dat zy niet deugdzaam kan zyn; en durft u vleien,

Datje, om onze nooddruft, my ligtlyk zoud kunnen verleien.

Maar, dank zy den Hemel! dat myn ouders my inprentte lesſen van zedigheit en eer.

Zonder dat, liep mogelyk myn deugd gevaar, die ik hooger dan uw rykdom waardeer:

En zou ik den ſchat van een gerust geweeten, daar geen ſchuldeifcher recht op heeft, verliezen?

Door, in plaatſe van dien, een ſchyngoed, datje my aanbied, te verkiezen.

Men zou my eerloos noemen, ik zou het ook zyn; en uit ſchaamte myne oogen niet op durven ſlaan.

GROOTENSTEIN.

Dat ſchynen wel zedelesſen van vader Catz. . . . waar haalt gy doch al die moraaln van daan?

Waar hebt gy gewoont? wat menſchen hebt gy gezien?

MIETJE.

Zints wy ons van het land moesten begeeven, hebben wy hier in de ſtad gewoont, en gearbeid om ordentlyk te kunnen leeven;

Wy

Wy hebben altoos met braave luiden omgegaan, en die hebben ons van der jeugd geleert wel te spreken; maar nog beter te denken; die gaven ons lessen van eer en deugd: Den weinige ledigen tyd, die ons overbleef, besteedden myn Broër en ik, om goede boeken te leezen. Die men, ons van tyd tot tyd, leende; maar myn Heer zou het mooglyk wezen, Dat gy Cats ook gelezen hebt? en heeft u de deugd van Aspasia dan niet geraakt?

GROOTENSTEIN.

„ Ik dacht wel dat zy geleezen had... dan hebben de boeken je zo kundig gemaakt?

MIETJE.

Ik heb veel daar door geleert, maar meer door het ongeluk, de beste der leermeestresfen.

GROOTENSTEIN.

Slaa je dan geloof aan die hassenschimmen, aan die romanesque zedenlessen, Die niet in praetyk te brengen zyn, maar thaus zeer gemakkelyk op het papier worden gestelt, Voortbrengfels van broodrotten, die hun bestaan ontfangen uit het boekverkoopers geld, Vader Cats is nu ook al uit de mode.... ik zal je andere boeken geeven, Ik heb een gantsche bibliotheek met de schoonste plaaften, die gy van je leeven Gezien hebt; zie eens dit boek, dat amufant, en verheeven is, zo wel in smaak als taal!

MIETJE.

Ik lees geen boeken, dan die myn Broër goedkeurt: want menigmaal Leende men ons boeken, die hy niet eens wilde doorbladeren, ik laat staan, leezen.

GROOTENSTEIN.

Zo is je broër ook een liefhebber van boeken?... maar hy moet al heel scrupuleus weezen.

MIET-

48 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

MIETJE.

Wy zyn te zamen opgevoed, en hebben onzen tyd in dezelfde bezigheden en deugden besteed.

GROOTENSTEIN.

Zeg, in dezelfde vooroordeelen... zulke zedenlessen zyn goed, als men niet beter te doen weet:

Veelen dier schryvers zyn de eersten, die spotten met die imaginaire deugden en zeden.

Als men jong en schoon is, moet men den tempel der vermaaken betreden,

Daar word men gevierd en aangebeden. Daar kent men geen rampen nog druk;

Men gaat langs een' weg met roozen bezaait, naar het toppunt van geluk.

Zouden die schoonen; zo kostlyk gekleed en bejuweelt, die men als Godinnen ziet groeten,

Zo zy onder het juk der zeden nog bukten, niet van armoede moeten

Met drift, haar aanvattende.

Vergaan? de wellust geeft alles... je bent zo bevallig als een Engel, maar wat al te straf

En schuw: maak gebruik van je schoonheid. Leg alle weêrhoudendheid af;

Bevorder je geluk.

MIETJE, *met verwoedheid losrukkende.*

Myn Heer, ik verzoek die schandelyke reden te staaken.

Ontsluit terstond die deur... ik zeg nog eens, laat die deur openmaaken,

Of ik zal...

GROOTENSTEIN.

Al zagt, al zagt, uw Broeder....

MIETJE.

Dien wacht ik niet langer.... indien myn Broeder wist.

GROO-

GROOTENSTEIN.

Je hebt een verkeerd denkbeeld van je Broeder; vrees niet: ik verzekerje datje je vergist,
 Als je meent, dat myn gedrag hem niet zou bevallen...
 ik zal zyn fortuin pousfeeren.

Hy weet beter dan gy, dat men niet te naauw gezet moet zyn om in de waereld te brilleeren.

MIETJE, *met verachting.*

Lagge ziel! durf je, in myn tegenwoordigheid, zyn deugd bevlecken?... ik schrik...

Je hebt hem verschalkt, om het geld te ontfangen; hy zal het weërom geeven, wagt maar een ogenblik.

Wy begeeren niets; en verachten alles, wat je ons zoudt willen geeven.

De nood kan ons vervolgen, maar die eindigt ook met dit leven.

GROOTENSTEIN.

Wat verkeerde inbeelding! ik bedoel niets dan je geluk... ik bied je aan in het kort

Myn hert en myn goederen, een' staat, die van veelen te vergeefs gewenscht, ja benyd word.

Een eerste voorstel komt raauw voor... ik beken 't... maar neem het in je gedachten,

Ik zal je altoos beminnen...

MIETJE, *rondom ziende.*

Voor het laatste; ontsluit den deur, myn Heer!

GROOTENSTEIN.

Ik zal het my wel wachten.

Op myn Eer! wy moeten niet scheiden, voor dat de vriendschap is gemaakt.

Al uw weërfstand is te vergeefs... wat doe je?

MIETJE, *grypt den Snapbaan die by den*

Deur hangt.

Ik wil 'er uit:

draag zorg, dat je me niet genaakt...

D

GROO-

50 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

GROOTENSTEIN.

Ik bid, laat dat geweer staan... kryg geen ongeluk...
het is gelaaden.

MIETJE, *met verwoedheid.*

Kom niet nader, zeg ik, of... blyf staan... het is je
geraaden...

Ik wil 'er uit; doe den Deur open.

*Zy slaat met de kolf van den Snaphaan op den Deur,
den Snaphaan gaat af, de Deur ontspringt, en
zy vlugt 'er uit.*

GROOTENSTEIN.

Wat begin je?

LA FLEUR, *van agteren.*

Help, help, sta by!

GROOTENSTEIN.

Hy valt in den Armstoel.

Hemel! ach!

ZESDE TOONEEL.

GROOTENSTEIN, LA FLEUR.

LA FLEUR.

Ik ben doodlyk ontfelt. Wat is 'er gebeurt? een Snap-
haan-fchot! myn Heer, van waar kwam die slag?

GROOTENSTEIN.

Ik ben buiten my zelve.

LA FLEUR.

Hoe komt dit toe?

GROOTENSTEIN.

*Zy heeft de resolutie genomen,
Van met den Snaphaan den Deur open te slaan, om my
te ontkoomen.*

En, by ongeluk, is het geweer onvoorziens afgegaan:
myn hart beeft,

Als ik denk, dat zy my had kunnen doodschieten.

LA

L A F L E U R .

Zy toond

dat zy zo veel courage als eerlykheid heeft.

Maar dat had geen' nood, myn Heer! zy had geen
voornemen om u te raaken.Maar, wat nu gedaan? het zal in het huis, ja in de
heele buurt, eene groote opschudding maaken.

G R O O T E N S T E I N .

Loop schielyk naar beneden, en lach; houd je, of 'er
niets is gebeurt.... (met drift.) ik zeg, lach, lach...

L A F L E U R .

Ja, myn Heer, ik zal lagchen.... ik zal lagchen, als
je 't begeert.... ha ha ha.... ach, ach....*Einde van het tweede Bedryf.*

52 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,
DERDE BEDRYF.

Verbeeld een Zykamer van Grootenstein.

EERSTE TOONEEL.

VAN DER WEY, HENDRIK, *bem by de
band leidende.*

Nu zyn wy in het huis van onzen Weldoender, dit
is zyn Kamer, daar zel je hem begroeten:
Naast u bemin en acht ik hem het meest.... laten wy
zyne voeten

Omhelzen: door zyne weldaaden heeft hy my ver-
troost, en u gered uit je ongeluk.

Vader! wat zullen wy vergenoegt leeven, daar wy nu
ontslagen zyn van druk!

VAN DER WEY, gaande zitten.

Och Zoon! ik ben vermoeit, maar ik heb reden om
my te verblyden,

Dat ik, na een gevangenis van tien Maanden, nog gaan
kan: na het lyden

Volgt genoeg: en heb ik stof tot klagten? daar my
de goede Hemel een kroost

Schonk, dat myn traanen heeft afgewischt, en my in
al myn rampen vertroost:

Een geluk, dat hy menigmaal weigert en onthoud aan
de ryken,

Wier Kinderen zelden zo veel liefde en achting voor
hunne Ouderen doen blyken.

HENDRIK, bem omhelzende.

Ik smolt in traanen, schoon ik het ontveinsde, als ik je
omhelsde in de gevangenis,

Daar nu myn vreugde volmaakt, en myn blydschap on-
uitspreeklyk is:

Och!

Och! kan ik nog denken aan die elenden en drukkende
plaagen?

VAN DER WEY.

Ben ik geen Mensch, en dus geboren, om die met lyd-
zaamheid te verdraagen?

Ik heb Menschen gekent, dien veel rampzaliger lot dan
het myne, te beurt viel:

Doch my zelve niets te verwyten hebbende, bezat al-
toos myn ziel

Die gerustheid aan de onschuld eigen; waar door ik
myn rampen voelde verzachten:

Ik verviel nooit tot wanhoop, en, naar maaten dat myn
ongeluk vergrootte, schonk de Hemel my meerder
krachten.

HENDRIK.

Had je wel zo veel barmhartigheid by den rykdom ver-
wacht, en je daar meê geleidt?

VAN DER WEY.

Men vind by alle staaten van Menschen, braave Lie-
den, beziel met edelmoedigheid.

HENDRIK.

Ja, maar zeldzaam; de deugd ziet men zelden palei-
zen, maar meest Boeren hutten bewoonen.

VAN DER WEY.

Het is een geluk voor de Ryken, in staat te zyn om
hunne menschlievendheid aan ongelukkigen te kunnen
betoonen.

De Mensch is niet voor zich zelve. maar tot onderlin-
ge hulpe, op aarde gesteld.

HENDRIK.

Heeft onze geldschieter dat gedacht? ik wou....

VAN DER WEY.

Leer van my,

Hendrik! dat je nooit kwaad met kwaad vergeld.

Wy moeten de plichten, die wy van anderen eischen,
altoos zelf betrachten:

54 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Een wys Mensch moet zyne driften vermcesteren, en zyn oplopendheid verzachten:

Daarom is 't beter ongelyk te lyden, dan dat het een ander door ons werd aangedaan.

Nooit kon ik, in myn gevangenis door de traliën, myne oogen ten Hemel slaan,

Of ik dacht by my zelven, daar woont Hy, die de verdrukte onschuldigen steeds zal beschermen.

Schoon de waereld hen verlaat, hy zal zich over ieder van hen ontfermen.

Dit was myn troost, en zyn goedheid is my gebleeken in het end:

Die stortte die edelmoedige gevoelens in 't hart van een' Heer, die my onbekend

Uit den nood hielp; maar waar blyft Mietje, om onze dankbaarheden,

Aan onzen Weldoener mede te betuigen?

HENDRIK.

Ik heb haar geroepen... maar ik zie haar binnen treden.

T W E E D E T O O N E E L.

VAN DER WEY, HENDRIK, MIETJE, *toeloopende, valt aan de voeten van van der Wey.*

MIETJE.
Och Vader! gy zyt vry?... lieve Vader, och! hoe komt gy hier uit de gevangenis?
Wat vreugd!... Broeder!... wat blydschap, die by de myne te gelyken is!

HENDRIK.

De Heer van Grootenstein....

Mietje, verscbrikt opstaande, treed te rug.

VAN DER WEY.

Kinderen, dankt den Hemel, die verhoorde onze gebeden;

Ik

Ik voel myn genoeg verdubbelen, door de blyken
van uwe tederheden;

Wy zullen nu steeds te zamen zyn.

HENDRIK, *ziende Grootenstein aankomen.*

Vader! daar komt onze Weldoener aan,
Die ons alle drie doet herleeven; wat kon hy edel-
moediger bestaan?

D E R D E T O O N E E L.

VAN DER WEY, HENDRIK, MIETJE,
GROOTENSTEIN.

VAN DER WEY, *Grootenstein te gemoet tredende,*
terwyl Mietje bevende en ontstelt is.

Och, myn Heer! met wat dankbaarheid kan ik uwe
goedheid vergelden,

En my van myn pligt kwytent? u die my....

HENDRIK.

Uwe weldaaden
waren 't, die myn' Vader in vryheid stelden,
En uit de gyzeling verlostent, daar hy, zo onschuldig,
als ongelukkig, in was gezet.

Dit is de vrucht van uw Edelmoedigheid, uw geld heeft
ons uit de elende gered:

Hy is ontslagen, gy geeft hem aan zyne kinderen we-
der, door uwe mildadigheden....

Nu zie je, myn Heer! hoe ik het geld, dat my zo
veel vreugde gaf, wist te besleeden.

GROOTENSTEIN, *eenigszins ontzet.*

Ik ben verheugt, u geholpen te hebben.... dat is wel...
maar, goede Man, jy moet zitten gaan.

HENDRIK.

Gy zyt onze Verlosser... Wy zullen je eeren, wy zul-
len je beminnen: zo lang onze oogen open staan.

D 4 Te.

Tegens Mietje.

Huil je van blydschap? och Vader! och Zuster! laten wy ons werpen voor zyne voeten.

Van der Wey en Hendrik vallen Grootenstein te voet.
Myn Heer, wy kunnen geen woorden vinden... de overtuigendste bewyzen van dankbaarheid moeten

Onze traanen zyn. ...

Tegens Mietje, die staande blyft.

Maar hoe, Mietje, kniel je niet? Zuster! zou jy Ondankbaar? zoud gy ongevoelig zyn? je bedroeft, ja ik betuig, je verwondert my.

MIETJE, de hand van haar Vader houdende.

Och, Hendrik! Broër! ... Ichort je oordeel op ... ik kan ..neen... de reden...

Haare woorden worden door het snikken weerhouden: zy valt op de borst van haar' Vader.

GROOTENSTEIN, zoekende Mietje van haar' Vader te scheiden.

Gy ontroerd dien goeden ouden man te veel; laat hem een oogenblik met vreedden.

Hy heeft eenige hartsterking noodig... laat hem naar beneden gaan...

Ik zal zorgen...

MIETJE de hand van haar Vader vast houdende.
Vader! ik kan niet spreken... ach!

VAN DER WEY.

Waar koomen die zuchten van daan,

Dochter?

MIETJE.

Helaas! Vader, waart gy nog maar in de gyzeling gebleeven!

HENDRIK, verwondert en bedroeft.

Wat zeg je, Mietje?

MIETJE.

Het is beter zo in de gyzeling te zyn, dan met schande in de vrye lucht te leeven

GROO.

GROOTENSTEIN, *beteutert-*

Stil stil, ... ik bid. ... wilt gy...?

MIETJE.

Ik heb nooit iets voor hen bedekt gehouden myn Heer!
Ik wierd schuldig, indien ik langer zweeg... hier door
verried ik hun eer,

En de myne .... zy moeten alles weten.

VAN DER WEY, *opstaande.*

Wat's dit, Dochter?

MIETJE.

Het geld, om u te bevryën,

Myn waarde Vader! was een trek van dien deugeniet,
om my te verlyën:Verfoei dan die güt; hy misbruikte den naam van Barm-
hartigheid. . het strekte u tot schand ,Ja het kwetste myn hart, je banden geslaakt te zien,
door zulk een onwaardige hand,Die, ter volvoering van zyn oogmerk, myn' deugd-
zaamen Broeder het vergif heeft gegeven ,Waar mede de Rykdom het geweten tracht te verdoo-
ven: myne leden beeven!Als ik denk, dat Hendrik het onschuldig werktuig van
myn onêer zou zyn; maar de Hemel heeft myVersterkt tegen alle de laagen van verleiding, en van
vleijery.Laat ons den Hemel danken, die myn leven bewaarde,
en my zyn handen deed ontvluchten.Ik schrik, als ik zyn verfoeilyke listen herdenk, die my
nog doen zuchten.Al wat hy deed, geschiedde met geen goed oogmerk,
maar ten nadeele van myn eer.Daarom, lieve Vader, zoek naar middelen, om hem
het geld weêr

Te geeven.

VAN DER WEY, *met een fier gelaat.*Ik voel door uw verhaal niet alleen verwon-
dering, maar een afgryzen in my verwekken:

Is zulk een schyndend weldaadigheid? foey! de gyzeling zou my tot meer genoegen strekken,

Dan de vryheid, verschuldigt aan een misdryf, dat my van schaamte bloozen doet.

Mogelyk zal 'er een tyd komen, dat ik die verplicht zal zyn aan een deugdzaamer gemoed,

Dan zal my het strelend genoegen, van myn erkentenis te mogen bewyzen, gebeuren;

Daar ik tegenwoordig myn hart door de bitterste versmaading voel verscheuren.

Ik verkies verre de gyzeling boven uwe eerlooze voorlaagen. Het is beter dat ik

Met hen sterfe, dan een schande lyde, waar voor ik gruw en schrik.

Ik zal voort een Obligatie tekenen en u in handen geeven, Waar by je verwonnen recht op my verkrygt, wyl ik niet anders bezit dan myn vryheid en leven.

GROOTENSTEIN, *bedeest.*

Gy zyt zo haastig... hoor my eens.... schort uw oordeel een oogenblik op.

VAN DER WEY, *met destigheid.*

Wat zou je tog tot je verschooning kunnen zeggen? neen, voer je misdryf in top.

Doorsloot het hart van een' vader... maar onderneem nooit, om hemzyn dochters eerte doen verkoopen....

Arm ben ik, maar eerlyk: ik heb my nooit myn' staat geschaamt; maar dat je durft hoopen

My medepligtig aan je misdaad te maaken.... dat is 't dat my onteert.

GROOTENSTEIN.

Ik ben ryk; en durf 'er byvoegen, mild... ik begeer geenszins dat je word verneert:

Het is in myn macht je groot te maaken.... is dat een misdaad? Je bent zelf oorzaak van je ongelukken.

Je verkiest de armoede voor het geluk dat je toelacht.

VAN DER WEY, met een fier gezicht hem sterk
aanzierende, waar op Grootenstein zyne oogen neer-
staat, en in zyn rede blyft steeken.

Vaar voort met je
gevoelens te verbloemen, wilje klaarder uitdrukken;
Of kunje den opslag van een' Vaders oog niet verdraa-
gen? dwingt dat je tergende trotsheid tot ontzag?
Ja het verwyft je de misdaad, en brengt de verfoeilijk-
heid van je heillooze oogmerken aan den dag:
Leer op dit oogenblik je zelf onderzoeken, en de ge-
volgen van je eerloos bedryf ontdekken:
Pleeg raad met je geweeten. . . . zie je niet met schaam-
te de schande, die je eer komt bevelken?
Door een' aanslag zo listig als laag? en die je in de oo-
gen van alle braaven, verachtelyk maakt. . .
Ik zie je aan met meelyden; als een' slaaf van je drif-
ten, door den wellust van 't spoor der reden geraakt.

H E N D R I K.

Had ik dat gedacht? Verleider!.. hoe heb je me bedroogen?
Stelde je me de schaduw van een' bedrieglyken geluk-
staat voor oogen,
Om haare deugd te besmetten? soey! had ik dat kun-
nen leezen uit je verraaderlyk gezicht,
Ik had, in plaats van je te danken, je geld met voeten
getrapt. . . ja ik had ligt. . .

V A N D E R W E Y.

Zoon, zwyg stil: myn Heer, schynt iets te willen zeggen.

H E N D R I K.

o Spyt! hy heeft myn vertrouwen misbruikt, en my
den strik tot zyn oogmerk doen leggen!

G R O O T E N S T E I N, *verleegen.*

Maar je hebt me niet laten uit spreken. . . ik bid, dat
je me hoort;

De genegenheid tot je dochter zou ernstig kunnen wor-
den, zo ik door haar schoonheid wierd bekoort,

. . . . . Zou.

60 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Zouden alle die zwaarigheden verdwynen....indien ik
besloot haar te trouwen:

Het zou het eerste voorbeeld niet zyn, datje in je leevensloop kwaamt t'aanschouwen,

Dat de schoonheid alles overwint: en de haare verbind my zo lang als ik leef.

VAN DER WEY.

Dat is de taal van sommige Grooten, ter verleiding van Meisjes van laager staat; en die ik deswegen vergeef

Aan een losbandig Jongman, die spreekt als de zogenaamde welleevende lieden van zyne jaaren,

Die nooit de schoonheid der deugd, en veel min wat de eer gebied, hoorden verklaren.

Zie hier een welgepaste grootheid, die de armoede verfiert, en uws gelyken meenen dat aan hun minderen misstaat;

Gy kunt my niet vernederen, veel min misleiden, het gaat hoe het gaat;

En schoon je het meende. haar te willen trouwen, zou ik volgens plicht jou dit moeten weigeren,

Als haar onwaardig; 't is geen rykdom, of overvloed, maar deugd, die ons ten top van 't geluk doet steigen.

Maar, wyl ze jou kan behagen, weet tot je naarricht dat ik haar heb toegelegd aan een' man

Die haare deugden evenaart, haar bemint, en haar gelukkig maaken kan.

Hendrik en Mietje zien met verlegenheid elkander aan.

HENDRIK.

Zie daar.... hoor je wel... 't is ernst! je Huwlyk....

VAN DER WEY.

Ik zal je een geheim doen hooren,
Dat zelf de minste vonk van een misdaadige hoop in je geilen boezem zal smooren.

Mietje! Hendrik! die tot heden meent Broeder en Zuster te zyn, gy zyt het niet.

Een van beiden is....

HEN-

HENDRIK, *met verbaastheid.*

Wat zeg je, Vader, een van ons beiden is je kind niet? ... & doodlyk verdriet!

MIETJE.

Ik beef voor Hendrik, ik beef voor my zelve!

VAN DER WEY.

Kinderen! je hebt geen reeden tot klaagen, Ik zal je altoos vaderlyke, en jy my een kinderlyke, liefde kunnen toedraagen.

Ik ben daar van verzekert. ... waarde Mietje, jou zal nog wel iets voorstaan,

Van myn Zwager, die met zyn zoon uitlandig was gegaan,

Om fortuin te zoeken; tot wiens ontdekking ik vrugteloos alle mocite besteede,

Deeze was uw Vader.

MIETJE, *bedroeft, van der Wey by de hand vattende.*

Dan ben ik je Dochter niet?

HENDRIK, *aan de andere zyde met verrukkinge.*

Nog ik haar Broeder?

VAN DER WEY.

Val niet in myn rede

Kinderen! toen zyn vrouw gestorven was, liet hy my zyn kind

Ter opvoeding, dat jy bent, dat myn vrouw aan haar borst heeft gemind;

Niets nader van je Vader kunnende verneemen, verstrekte zy u tot Moeder,

En je wierd, met myn' zoon, opgebracht, even als Zuster en Broeder,

En, genoodzaakt zynde je by malkander te laten, schoot my geen gepaster middel in,

Tot onderhouding van onderlinge betaamlykheid, en oprechte broederlyke min,

Dan dit geheim te bewaaren, waar van ik de bewyzen altoos by my heb gedraagen,

Om

62 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Om 'er my, by gelegendheid, van te bedienen; of het eens de Hemel mogt behaagen,

Dat ik hem vond; men heeft my wel gezegd dat hy hier in Amsterdam

Woonachtig was; maar ik heb hem niet kunnen opspoorren, wat moeite ik ook nam.

GROOTENSTEIN,

„Ik moet dit verhaal uit hooren, hier aan legt my moegelyk veel geleegeen.

VAN DER WEY.

Myn lieve Mietje! ik heb door myn zorg het vaderlyke recht, om je uit te huwlyken, verkreegen:

Jou dient een man die je deugden kent, die je acht en bemint,

In wien je een waardig echtgenoot, en een' getrouw beschermer vind.

Het genoeg van een gelukkig huwlyk behoeft met de armoede niet te slyden:

In het tegendeel, men ziet ons dat heil meesten tyds door den rykdom benyden;

Ik ken uwe harten, gy zyt voor elkanderen gebooren, en dus wensch ik, myn kind,

Myn lieve Mietje! dat Hendrik, die een Zuster in u verliest, een Vrouw in u wedervind:

Want nu je weet dat je geen Broeder en Zuster zyt, zou het opspraak geeven,

Indien je, op die wys, nog langer by malkanderen bleef leeven:

Daarom is het, dat je, hoe eerder hoe beter, te saamen trouwt.

Jy kent een ambacht, en jy bent zuinig; dus beiden goed voor je onderhoud.

Mietje, beschaamd en verlegen, na eenige tyd in gedachten gestaan te hebben.

GROOTENSTEIN.

Spreek, myn waarde! zoud gy my, die je zo bemind, kunnen haaten, en zulk een wreed vonnis stryken?

MIET-

MIETJE.

Gy verdient myn antwoord niet: gaat heen, en wijk voor altoos myn gezicht ontwyken:

Een man van uw gevoelens is de achting, en veel meer de liefde, van eene eerlyke dochter onwaard.

GROOTENSTEIN,

„Wat spyt my haar deugd! die schoonheid is met te veel fierheid gepaart:

HENDRIK, *vat Mietje tederlyk by de hand, terwyl zy beschaamt haar oogen nederlaat.*

Wel nu, myn lieve Mietje! zou je my niet als je man kunnen beminnen?

Daar ik altoos met zo veel hart.....

MIETJE.

Ach, Hendrik, je weet met welk een overeenstemming van zinnen....

HENDRIK.

Wel, geef my dan uw woord.

MIETJE.

Behoef ik iets meer te zeggen? daar is myn hand.

HENDRIK, *met groote blydschap haar hand kussende.*
Myn lieve Mietje, den Hemel zy dank! nu zyn wy voor al ons leeven aan malkander verpand.

MIETJE.

Myn waarde Broeder!

HENDRIK.

Ik bid je dien naam in een nog waarder te veranderen, en dien van Broeder te zwygen; Hoewel ik je niet hertelyker beminnen kan, onder wat naam ik je ook zal verkrygen.

VAN DER WEY.

Geluk, geluk, myn kinderen! met een verbintenis, waardoor ik myne rampen vergeet.

Hy kust haar beiden.

De Hemel heeft uw harte door oprechte liefde verëend; zyn goedheid wensch ik dat u zal bevryden van leed.

Te-

Tegens Grootenstein.

Aanschouw, of al jou rykdom en pracht het genoeg
van één eenige onzer aandoeningen kan opweegen :

Och, of gy die zuivere en zielroerende gevoelens ge-
waar wierd, wat waar dat een zegen!

Ongelukkige Ryken! laat ons het genoeg onzer traan-
nen, wy laten u de begeerte naar geld :

Wel aan, kinderen! laat ons over je huwelyk gaan
spreeken, ik wil dat je my verzelt :

Ik heb dit geheim zo ras ik in vryheid was, en eer de
dood my verraste, willen openbaaren,

En wel in jou tegenwoordigheid, myn Heer, om je
alle hoop te benemen en verdere moeite, ten opzichte
van dit meisje, te doen spaaren.

Ik zal myn verklaring en met één de Obligatie terstond
laaten opstellen. Wy koomen voort weér.

Hendrik en Mietje vertrekken.

GROOTENSTEIN.

Een woord.

VAN DER WEY.

Zo aanstonds... als ik weêrom kom, ben
ik tot je dienst, myn Heer.

Vertrouw je my zo lang niet? geef my papier, op dat
ik de Obligatie hier schryve en teken;

Doch ik hoop wel iemand te vinden die het my wil ver-
schieten.

GROOTENSTEIN.

Ik begeer niets, dan je maar een woord te spreeken.
Ik bid, meld my je' naam; waar zyt gy van daan?

VAN DER WEY.

Ik zal, als ik de Obligatie breng, je alles melden, myn
Heer; ik moet gaan.

V I E R D E T O O N E E L.

GROOTENSTEIN, *zeer ontroert heen en weer wandelende.*

Zy is het!... het blykt aan alle omstandigheden; wie kan het in twyfel trekken? ..

Wat onverwagte ontmoeting! wat ramp! ik liep daar waarlyk gevaar van my zelf te ontdekken....

Zich bedenkende.

Hier is voorzichtigheid noodig... geld is al wederom de ziel van de zaak.

Ik zal hen een stuivertje geeven, op dat ik spoedig van hen ontslaagen raak.

Het goud zal hen wel verblinden, ik zal hen met een boere bruiker te vrede stellen.

Dan kunnen zy weer op 't land gaan leeven: maar als dit mist... hoe voel ik my door angst en vreeze beknellen!

Wat zal hier van worden?

V Y F D E T O O N E E L.

GROOTENSTEIN, WARRENBERG, *schielyk inkomende.*

GROOTENSTEIN.

Je komt net van pas, wyl ik u noodzaaklyk spreken moet.

WARRENBERG.

Ik ook, myn Heer! wat ben ik bly, dat ik u vind, dit komt wonderlyk goed,

Want....

GROOTENSTEIN.

Hoor, ik moet u melden...

WARRENBERG.

Myn Heer, ik bid laat ik eerst spreken....

E

GROO-

GROOTENSTEIN.

Neen, ik moet u eerst verhaalen. . . .

WARRENBERG.

Ey lieve, verleen gehoor. . . .

GROOTENSTEIN.

Gaarne, als ik gedaan heb.

WARRENBERG.

Maar, indien je wist. . . .

GROOTENSTEIN.

Alles is my gebleeken.

WARRENBERG.

Alles u gebleeken? dat is vreemd: weet gy, dat ik tyding heb gekreegen? weet gy wel, dat. . . .

GROOTENSTEIN.

Ja, beter dan gy.

WARRENBERG.

Ik word onverduldig! hoor dan, en weet dat uw Zuster reeds in de Stad Is, met een' ouden Oom. . . .

GROOTENSTEIN.

Ja, ja, ik weet meer dan my lief is.

WARRENBERG.

Hoe kunt gy dit alls weeten?

Door wie?

GROOTENSTEIN.

Wy zochten hen ver van hier, en zy waren in de buurt gezeten.

WARRENBERG.

In de buurt?

GROOTENSTEIN.

Ja, die Weever, van hier achter, en zyn gewaande Zuster, zyn hier zo geweest.

WARRENBERG.

Hier aan huis geweest? hoe hebben zy u gevonden? die omstandigheid bekommert my 't meest.

GROO-

GROOTENSTEIN.

Zy waren hier; ik heb alles ontdekt aan het verhaal dat zy deeden;

Het is de wonderlykste zaak der waereld, indien gy wist, wat 'er gebeurd is, en alle omstandigheden....

Hoor, ik had dien Weever onbedacht honderd dukaatern gegeeven, daar hy zyn' vader mede verlost heeft uit de gevangenis.

WARRENBURG.

Wat drommel raade u geld te schieten? dat brengt nooit voordeel aan...ô dat is mis.

GROOTENSTEIN.

De vader heeft my geprefenteert daar van een Obligatie te geeven.

WARRENBURG.

Een Obligatie is goed, neem dat aan.... maar het opstel moet door my worden geschreven,

Want men kan niet te voorzichtig, om alle exceptiën te vermyden, daar in te werk gaan:

Men kan niet te secuur zyn.

GROOTENSTEIN.

Waar het anders niet, dan dat wijse wasje van geld, ik steurde 'er my niet aan.

WARRENBURG.

Zo veel te erger.... het is nogtans een sommetje: dat Canalje zal nog spel geeven, zou ik schroomen.

GROOTENSTEIN.

Zy kennen my niet... ja geen de minste twyfel kan daar omtrent by hen opkoomen;

Myn veranderde naam....

WARRENBURG.

Zo veel te beter, stel u gerust,

dan is 'er geen gevaar;

Ik zal dat volkje welhaast doen verkassen, dat beloof ik haar,

Of hen alle drie plakken voor een half jaar huishuur, die zy nog moeten betaalen.

68 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Maar waar zyn zy?

GROOTENSTEIN.

Zy zyn reeds weg, maar waar heen,
kan ik niet bepaalen.

WARRENBURG.

Zo het maar naar geen Praktizyn is, want dan liep de
zaak verkeert.

Hoewel zy zullen tog van alles onderricht worden, van
den eersten, die hen adviseert,

Dewyl by advertisement in de Couranten een premie
is beloofd, aan die onderrichting kan geeven,

Of uw Zuster, of imand haarer wettige erfgenaamen, nog
leeven:

En een Klerk van den Schout is opgekomen, en heeft
gezegd dat zy in de Stad

Is, en dat haar Oom hier, om eenige schulden, in de gy-
zeling zat.

GROOTENSTEIN.

Wat nu gedaan, om deez' afgryskyken slag, die my
dreigt, af te wenden?

WARRENBURG.

Wil maar ten eersten een' knegt voor uit aan uw' No-
taris zenden.

Wy moeten hem in ons belang brengen; laat zeggen,
dat gy hem noodzaaklyk spreken moet,

Maar vooral alleen. ... doch het is beter, dat men de
boodschap schriftlyk doet.

Schryf een' brief.

GROOTENSTEIN, *schelt.*

Waar is myn Secretaris?

EEN KNEGT.

Myn Heer, die is uit.

GROOTENSTEIN.

't Is om my dol te maaken,

Dat die verwaande zot altoos uitgaat, als ik hem noo-
dig heb in myn zaaken.

In gedachten.

Ga, zoek hem....neen, blyf....alles loopt t'zamen
tot myn verdriet:

Had ik dat meisje hier niet laten komen, had ik geen
hondert dukaaten gegeven, dan was die Oude niet

Uit de gyzeling gelost: dan was hy niet hier gekomen,

Dan had hy mogelyk my nooit gevonden...alles wil
myn geluk dwarsboomen.

Ongelukkige dag! hoe kwam ik tot die dwaasheid! tot
dat onzinnige besluit!

WARRENBURG.

Maar, myn Heer! schryf tog twee woorden.

GROOTENSTEIN.

Hoe kan ik schryven? myn Secretaris is uit:

WARRENBURG.

Myn Heer, ik zal zyn' post waarneemen.

GROOTENSTEIN.

't Is goed, tree in myn Kabinet.

Tegens den Knecht.

Je moet myn Heer papier, pen en inkt geeven.

Myn Heer de Advocaat! gy moet de pen voeren, want
ik heb in drie jaaren niet dan myn' naam geschreeven.

Einde van het Derde Bedryf.

70 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,
VIERDE BEDRYF.
EERSTE TOONEEL.

*Het Tooneel verbeeld het Kantoor van een Notaris,
die voor een Tafel zit met papieren.*

NOTARIS, *leest en tekent eenige papieren,*
VRYHART.

W at al geld-opneemingen! wie zag ooit een tyd,
zo als men heden ziet?

Daar nogtans de Commercie kwynt...

Leest en schud het hoofd.

Een bedroefde omstandigheid!

geen fondsen, geen crediet

Leest een ander papier.

Op zulk een wyze moet de algemeene welvaart ten
eenemaal in verval geraaken.

Maar 't is ook de eigen schuld van de kooplui, om dat
zy de vreemdelingen te wys maaken,

En hun scheepen het land voorby laaten vaaren.....

*Een klerk komt binnen om eenige papieren te laaten
tekenen, die de Notaris één voor één naziet.*

Wat is 't? ó het accoord
van dien Zwendelaar, die banqueroet heeft gespeelt.

Wat guitery!... tegenwoordig weet men alles te plooi-
jen!... Is die erffenis nog niet verdeelt?

En hebben de erfgenaamen geen comparitie van accoord
belegt? om de zaak in 't vriendelyke te vinden.

VRYHART.

Neen, de Advokaat heeft meer dan drie uren te ver-
geefsch besteed, om die vanden

Byéén te brengen... maar zy willen pleiten,

NOTARIS.

Verachtlyke zielen! met al hun goed:
Wat

Wat is 'er, dat de inhaaligheid niet bedryven doet?
 Zy kwamen in het sterfhuis, op het oogeblik dat hun
 Oom naauwlyks zyne oogen
 Geslooten had, als een troep uitgehongerde wolven van
 alle kanten togevloogen;
 Hun begeerig gezicht openbaarde terstond de innerlyke
 gevoelens van hun bedurven hert,
 Elk was misgunstig tegen den ander, en dat, daar de
 minste van hen met vyf duizend guldens 's jaars ver-
 betert werd.

V R Y H A R T.

Daar is ook die man geweest met zyn aanstaande schoon-
 zoon; daar was verschild onder die Heeren.

N O T A R I S.

Waar over?

V R Y H A R T.

De Bruijom begeerde, dat hy de bruidschat
 met tien duizend guldens zou vermeerren.

N O T A R I S.

Zo gaat het; men wil een huwelyk met looven en bie-
 den, als een koophandel, aangaan:

De Vader kan van het geld niet afscheiden; hy heeft
 ook veel moeite om het te winnen, gedaan.

De Vryer is niet minder geldgierig; en ik zou hem
 daarom des te verachtenswaardiger houwen,

Om dat hy, niet tegenstaande zyn voorgeeven van
 groote liefde, weigert voor minder prys de dochter te
 trouwen.

Wat menschen!

V R Y H A R T.

Die oude Weduwnaar, is hier ook weder geweest;
 Hy wil met niemand, dan met u, te doen hebben:

N O T A R I S.

Met my! daar bedank
 ik voor; hy zal lang wachten eer hy my beleest,
 Om een huwelyksvoorwaarde te maken, die een ver-
 blinde Vader, met zulke onnatuurlyke oogmerken,

72 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Ten voordeele van een tweede vrouw; en tot nadeel van zyn minderjarige voorkinderen, tragt te bewerken.

Maar geen eerlyk Notaris, zal zulk een instrument opstellen, zo ik gis;

En, gebeurt het, wee hem die het werktuig van zulke slinkse streeken is.

Tegens Vryhart.

Vryhart! onthoud altoos, zo gy eens tot de post van Notaris mogt geraaken,

De plichten, die een' man van dat karakter aan den burgerstaat verantwoordlyk maaken:

Het is niet genoeg, dat men dat ampt waarneemt, volgens de ordinaris slenter, die ons bevryd

Van verwytingen, neen; men moet waaken met de grootste omzigtigheid, acuratesse en vlyt,

Dat men niets doet, dan het geen in de weegschaal der gestrengste billykheid mag worden gewoogen;

Het is onze post guitenstukken te beletten, den bedrieger zyn kwaade voorneemens onder de oogen

Te brengen, die te verydelen, en de schandlykheid van zyne daën

Hem voor te stellen, ja door overtuiging hem schaamrood te doen staan:

Zo strekt men een nut lid voor de maatschappy, zo is men vernoegt by zich zelf, en houd een rein gweeten.

VRYHART.

Myn Heer, uw voorbeeld leert my genoeg; het waar' te wenschen, dat alle Notarissen zich zo van hunne plicht kweeten,

En zulke eerlyke gevoelens, als gy, bezaten.

NOTARIS.

Hoor, Vry-

hart; men moet altoos recht door zee gaan;

Wy moeten de kwaade voorbeelden niet volgen, nog ons stooren aan zulken, die een verkeerden weg in slaan:

Een

Een braaf man bant alle flegte praktyken en vexatien uit zyn gedachten:

Een' Klerk brengt een' brief.

Geef hier.....

Hy leest.

- „ Hy verzoekt dat ik hem met zyn Advokaat hier zal verwachten,
 „ Om te fpreken, en inmiddels met niemand te confereeren; ik begryp niet wat dit beduit.
 „ Die jonge Heer! die jonge Heer! en die Advokaat is een man die niet veel fluit!...
 „ Wy zullen die zaak niet eens worden!

Tegens Vryhart.

Maar hebje omtrent dat advertisfement geen nader informatie gekreegen?

V R Y H A R T.

Neen, myn Heer.

N O T A R I S.

Zoje iets verneemt, geef my voort kennis.....

By zichzelven.

- „ Die zaak maakt my verlegen,
 „ En bedroeft my, als ik 'er om denk... 't is ongelukkig!... mogelyk lyden die luiden gebrek;
 „ Onkundig van den fchat, die hen te beurt viel....

Tegens den Klerk.

Hier naast in 't vertrek

Ligt een zak met papieren, collationeer die... kryg de acte uit loquet numero elf, opdat ik die teeken...

Geef voort kennis, als 'er iemand komen mogt, om my te fpreken;

Laat niemand wachten; want in een ftad van negotie is er niets kostlyker dan de tyd,

Ik moet van den mynen verantwoording doen, wyl ik ze aan het publiek heb toegewyd.

E E N J O N G E K L E R K.

Myn Heer, daar is een oud Landman, met zyn' zoon, en een meisje; het fchynt een huwelyk te raaken...

74 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Zy willen u zelf spreekken; ik heb hen belast te wachten, om dat je bezig waart met andere zaaken.

NOTARIS.

Waarom hebje ze niet voort aangediend? daar ik je tienmaal heb gezegt,

Datje nooit gemeene lui moet laten wachten; die verzuimen te veel: het is immers slegt...

Ik geef aan myn voorgaanden Klerk, als een jong Notaris, de practyk van den rykdom en groote Heeren,

Ik behou voor my (en het is myn grootste vermaak) arme luiden te consuleeren.

Laat hen boven koomen.

T W E E D E T O O N E E L.

NOTARIS, VRYHART.

W NOTARIS.
at doet de losheid de jonge luy al

fouten begaan!

Ik begeer dat myn huis en kantoor altoos voor behoeftigen zullen openstaan.

De eenvoudige nedrigheid is in hun bedees gezicht te leezen,

En nooit heb ik grooter genoegen, dan hen door myn raad van eenig nut te weezen:

Want ik heb meenigmaal ondervonden, dat een grove py, schoon die by sommigen tot verachting strekt,

Meer deugden en denkbeelden van eer, dan dikwerf een roode mantel bedekt:

En dat onder die geenen, die men uit trotsheid gemeen soort noemt by de ryken,

Dikwils groote zielen zyn, die de verhevenste gevoelens van eerlykheid en edelmoedigheid laten blyken,

Die by veelen der eersten onbekend zyn, ja ik erger my, en word dikwils verstoort,

Als

Als men de laage ontwerpen, en schandelyke voorflagen van veelen der zogenaamde grooten hoort.

D E R D E T O O N E E L.

NOTARIS, VAN DER WEY, HENDRIK,
MIETJE.

Van der Wey wil zyn schoenen uittrekken.

T NOTARIS.
reed binnen, vrienden, treed binnen... Vader, je moet je schoenen niet uittrekken.

Van der Wey veegt zyne voeten.

Dat is zo wel... kom in.

VAN DER WEY.

Myn Heer, wy kwamen...

NOTARIS.

Gaat alle drie zitten;

Vader, zet je hoed op, wil je dekken.

VAN DER WEY.

Myn Heer!

NOTARIS.

Neem je gemak, zet je

VAN DER WEY.

Myn Heer! je beleeftheid maakt my het harte beknelt:
Wy zyn nooddrufte luiden...

NOTARIS.

Spreek, vriend, wat reden maakt je zo ontstelt?
Je moet zo beschroomt niet zyn voor uws gelyken,
wier pligt het is uw nut te betrachten,
Wier ampt mede brengt, je te hooren, en te raaden;
je lykt een eerwaardig man, ik moet je om je eenvoudigheid achten.

VAN DER WEY.

Ik ben arm, maar voor de vuist... ik heb niets omje te betaalen, myn Heer,

Voor

76 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Voor je raad en moete.

NOTARIS.

Is het anders niet! myn goede
oude man, zyt gerust: ik begeer
Geen geld, ik ben genoeg beloont als ik eerlyke lieden
dienst kan bewyzen.

VAN DER WEY.

Och! myn Heer! wat zyn wy u verplicht! ik kan uw
edelmoedigheid nooit genoeg pryzen.

NOTARIS.

Ik bid je, spreek daar niet van: is het wegens een Hu-
welyk, dat de jonge luiden zouden aangaan,
Daar je me om komt spreekken?

HENDRIK.

Ja, myn Heer! dat heb je net geraân.

NOTARIS.

Zo veel te beter: dat lykt een zoet meisje, de zagtzin-
nigheid en zedigheit straalen uit haare oogen:

Wat is het aangenaam zulk een paar volks te zien, die
uit vrye keuze zich verbinden; ik word bewoogen

Als ik eenvoudige luiden van uw' staat vind, die alleen
uit liefde trouwen, zo wel vrouw als man;

Daar men de meeste huwelyken der ryken een' koop-
handel noemen kan.

VAN DER WEY.

Ik vrees niet voor hun bestaan, zy zyn arbeidzaam en
zuinig: brood zal hen niet ontbrecken;

De Hemel scheidt geen monden of voedze; zyn hulp is
ons in alle gevallen gebleeken,

Die zal hen niet verlaaten.

NOTARIS.

Ik prysje manier van denken; maar
zeg, Vader! waar over is het datje myn raad begeert?

VAN DER WEY.

Zie, myn Heer, wy zyn eenvoudige luiden, wy heb-
ben nooit de rechten geleert.

Ik heb één zwaarigheid, daar ik je wel over wilde onderhouden;

Zy zyn onder den naam van Zuster en Broër opgevoed; en, als zy nu t'zamen zullen trouwen,

Zal het de heele waereld, die niet anders weet, verwonderen, en ik had

Niet gaarne daar actie over, of dat hun goede naam wierd beklad:

Daarom kwam ik eigentlyk hier, myn Heer, om je raad te vraagen,

Wat bewyzen ik moet hebben, en hoe ik my in die zaak moet gedraagen.

NOTARIS.

Als gy de Trouwfeel van hunne Ouders, en hunne Doopfeelen vertoonen kunt,

Blykt het dat de jonge lui malkander niet bestaan, en dan worden hun de huwelyksgeboden vergunt.

VAN DER WEY.

Die bewyzen heb ik by my, maar zy zyn malkander niet vreemd, het zyn Broër en Zusters kinderen.

Vind je daar ook zwaarigheid in?

HENDRIK, tegen Mierje.

Och! zou dat ons geluk ook kunnen hinderen?

NOTARIS.

Neen, stel u gerust, myn vriend; die huwelyken kunnen, volgens recht, werden aangegaan.

HENDRIK.

Dan is 'er geen zwaarigheid! wat vreugd!

NOTARIS, tegen van der Wey.

Maar, Vader, als ik het vraagen mag, wat is je bestaan?

VAN DER WEY.

Ik ben een Landman, die...

NOTARIS.

De Landbouw is een eerlyke kostwinning, die je u niet hoeft te schaamen;

De

78 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

De oudste en nuttigste voor het menschdom, en zo voordeelig voor 't algemeen, als alle andere konsten te zamen.

Op het land heerscht nog dikwils de oude oprechtheid... en waar is uw boerdery?

VAN DER WEY.

Die was te Werkendam, in Zuidholland, de derde plaats aan de linker zy....

NOTARIS, *by zichzelf.*

Te Werkendam? ,, dat is net de plaats; daar moet het weezen.

Hy zoekt in eenige papieren.

Ik ben juist bezig om iets te zoeken van die plaats, en eenige familie-papieren te leezen

Van eenen Voorwater, waaromtrent gy my mogelyk eenige onderrechting zoud

Kunnen geeven.

VAN DER WEY.

Wel ja, myn Heer; ik ben met eene

Annetje Voorwater getrouwt

Geweest.

NOTARIS.

Heeft die ook vrinden gehad?

VAN DER WEY.

Ja, een' broër, Jan

Voorwater, die, voor omtrent twintig jaaren,

Van Werkendam vertrok, en, zo men zegt, naar

Oost-of West-Indiën is gevaaren;

Maar ik heb niets van hem kunnen verneemen.... het is de vader van haar.

NOTARIS.

Hoe hiet zy? en hoe oud is ze?

VAN DER WEY.

Mietje; zy is nu omtrent een-en twintig Jaar.

Hy krygt een zakboekje met eenige papieren.

Zie daar myn papieren, daar ken je alle de bewyzen van het geen ik zey in vinden.

NOTARIS, *de papieren nazieude, by zichzelf.*
 „ Dat komt net uit. Maar zeg, Vader! heb je hier in
 de stad geen maagen nog vrienden?

VAN DER WEY.

Neen; maar ik heb 'er een oude Nicht gehad, die kort-
 lings is overleden.

NOTARIS.

Maar, Vader, lees je nooit de Courant?
 Daar staat een advertisfement in.

VAN DER WEY.

Neen, myn Heer! ik
 had daar toe geen gelegenheid; want
 Ik was....

NOTARIS.

Wel nu, dewyl deze jonge lui willen trouwen,
 zou ik u raaden.

Een huwlykfe voorwaarde te maaken: kan het geen goed,
 het kan althans niet schaden.

VAN DER WEY.

Neen, myn Heer; dat zyn wy huislui niet gewent:
 ook hebben zy geen goed:
 Even ryk, even arm, past best.

NOTARIS.

Ik zou je echter raaden, dat je het doet;
 Die dingen zyn niet kwaad; voor al als men t'avond of
 morgen
 iets heeft te wachten.

VAN DER WEY.

Dat hebben zy niet; waar zou het
 haar van daan koomen? dat zyn noodelooze zorgen.

NOTARIS, *de bewyzen nog nader inziende.*

Kent gy den Heer van Grootenstein ook?

MIETJE, *bedeest.*

Meer dan te wel...

HENDRIK.

Hy woont voorby de straat, op de gintsche gragt.

No-

Dezelfde.

VAN DER WEY.

Wy koomen 'er zo van daan.

NOTARIS.

Van hem? wat geval had u aan zyn huis gebragt.

VAN DER WEY.

Och! myn Heer, vraag dat niet, wy hebben reden om ons van hem te beklagen.

HENDRIK.

't Is een verleyder; hy dorst nog dezen middag de kuisheid van myn aanstaande bruid belaaen.

NOTARIS.

Wat zegt gy? hy!... ik beef... die deugniet had dus haast,... wat zeg ik?... zyn eigen Zuster verleid.

MIETJE, *doodelyk ontstelt.*

Hoe, myn Heer, die Grootenstein myn Broër?

VAN DER WEY.

Grootenstein, haar Broër!... Hemel! wat godloosheid! Hebt gy belet? maar uw hand weêrhiel hem, gy kond die gruwelen niet verdraagen.

Wat yslyke gevolgen zou het gehad hebben, had hy in dat boos voorneemen kunnen slaagen?

HENDRIK.

Die guit jou Broër, Mietje! ik beef van ontsteltenis, dat ik het hoor:

Ik wou....

VAN DER WEY.

Bedaar, Hendrik: de drift voert u te ver van het spoor. Der reden; maar, myn Heer, weetje dan ook eenig bericht van myn' zwager, Jan Voorwater, te geeven? Leeft hy nog?

NOTARIS.

Hy voerde, naar een Heerlykheid, den naam van Grootenstein; maar hy is niet meer in leeven.

MIET-

MIETJE.

Och, Hendrik, ik ben doodlyk ontstelt! myn Vader
is dan dood!...en ik heb hem nooit gekent!

NOTARIS.

Ja, uw Vader is overleden; hy riep, op zyn sterfbed,
om u, en by zyn testament

Noemde hy u zyn' lieve dochter, die hy wenschte te zien
voor zyn sterven;

En gy moet, met uw' broeder, zyn nalatenschap, die
wel een millioen bedraagt, te samen erven.

Van der Wey, Hendrik en Mietje staan ontstelt.

MIETJE.

Is het mogelyk! zyn 'er zulke ryke lieden in deze Stad?

O Hemel! schenk my een hart dat een goed gebruik
kan maaken van zulk een schat:

Het is waarlyk te veel.

VAN DER WEY, *verwondert.*

Zulk een rykdom; maar waar
heeft hy die van daan gekreegen?

NOTARIS.

Het geen ik zeg is waar; maar aan de wys, hoe hy 'er
aankomt, legt my niet geleegeen.

Maar zeg eens, Vader, weet de Heer van Grooten-
stein wie gy lieden zyt?

VAN DER WEY.

Neen, myn Heer, dat geloof ik niet, want ik sprak hem
maar een korten tyd,

En ik heb hem myn' naam niet genoemd.

NOTARIS.

Die zal hem vreemd in de ooren klinken;

Daar voor zal zyn inhaaligheid beeven, en zyn hoog-
moed verzinken;

Als hy in dat meisje zyn Zuster, en in u zyn' Oom,
erkennen zal.

Hy is de zoon van uw' Zwager, Jan Voorwater.

HENDRIK.

Wat wonderlyk geval!

Och!

Och! Mietje, wat verandering.

VAN DER WEY.

De Hemel is te rechtvaardig, om de verdrukte deugd niet te beloonen!

MIETJE.

Maar, myn Heer, is het wel waar?

NOTARIS.

De waarheid van myn zeggen zal u dit beslooten testament toonen.

„ Het geen behoorlyk gesuperfcribeert, en naar zyn overlyden door een Notaris ontzeegeld en geauthentifeert was.

Hy leest.

Testament van JAN VOORWATER, Heer
van GROOTENSTEIN.

„ In de laatste oogenblikken van myn leeven, opent
„ een knaagend berouw myne verblinde oogen, en
„ wyst my aan myne verwaarloosde pligten; ach!
„ dat myne medemenschen, door dit myn voorbeeld,
„ mogten worden opgewekt tot de betrachtting van
„ die deugden, die alleen een volkomen gerustbede aan
„ het gemoed kunnen verschaffen!
„ Verblind door de zucht tot rykdom, waar in men
„ dikwyls zyn geluk waant te bestaan; verdoofde ik
„ in myn hart de denkbeelden van Kinderliefde en
„ pligt: uit boogmoed schaamde ik my myner geringe,
„ doch braave afkomst; ik bluschte in myn hart
„ uit alle gevoelens van tederheid en liefde tot myn
„ eenige Dochtertje, genaamd Mietje Voorwater,
„ verwekt by myne wettige Huisvrouw, Alida Pieterz,
„ en door my aan mynen schoonbroeder, Teunis van der Wey, Landman te Werkendam, in
„ Zuidholland, toen ik naar Indië vertrok, ter opvoeding
„ aanbetrowd. Ik verbande haar uit myne

„ ne

„ ne gedachten, met oogmerk om mynen Zoon, door
 „ aan hem alle myne goederen na te laten, tot boog-
 „ ger staat te doen klimmen.

„ Ik veranderde, uit trotsheid, mynen naam; ik be-
 „ dorf mynen Zoon, door een weidsche opvoeding en
 „ indrukfels van grootsheid, die ik vrees, dat tot zyn
 „ ongeluk, reeds te diepe wortels in zyn gemoed
 „ zullen hebben geschooten.

„ Hier over gevoele ik een felle wroeging in myn
 „ bart; ik smeeke den Hemel om vergiffenisse, en ik
 „ hoop, dat wanneer myn Zoon, uit deze myne ver-
 „ klaaring myn berouw ziet, de deugd wederom in
 „ hem zal herleeven: ten bewyze nu van dit myn
 „ leedweezen, stel ik, by deze mynen uitersten wil-
 „ le, mynen Zoon, Jacob Voorwater, benevens ge-
 „ melde myne Dochter, Mietje Voorwater, als myne
 „ eenige Kinderen, tot myne Universeele erfgenaa-
 „ men, in gelyke deelen, en, by hun onverhoopt over-
 „ lyden, hunne wettige Erven by representatie; in
 „ hoope, dat de Hemel deze myne geliefde Dochter
 „ noch in het leeven zal gespaart hebben, op dat zy
 „ de mislagen van een berouwbebbenden Vader
 „ vergeeven, en de blyken van myne liefde zal kun-
 „ nen genieten; met aanbeveeling aan beiden, dat
 „ zy echter de rykdommen niet boven haare waarde
 „ schatten: gelastende ten dien einde mynen Zoon al-
 „ le mogelyke moeite, ter haarer opsporinge, aan te
 „ wenden. En, indien myn braave Zwager, Teunis van
 „ der Wey, of zyne Vrouw, noch mogten in wee-
 „ zen zyn, betuig ik hen het leedweezen, dat ik over
 „ myne kwaade handelwys, ten hunnen opzichten, ge-
 „ voele. Mogte ik mynen laatsten adem uitblaazen
 „ in de armen van hem, en van myne lieve Doch-
 „ ter, dan zoude ik besproeid door hunne medelyden-
 „ de traanen, op hunne vergiffenis kunnen hoopen. 6

84 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

„ Myne Kinderen! ziet hen aan als uwe eigene Ouders! dit zyt gy ben verpligt.

„ Verder stel ik tot executeur van dit myn Testament, en beredder van mynen boedel en nalatenschap, mynen ouden vriend, den Heer Advocaat Louis Warrenberg, willende verder.....

EEN KLERK.

Myn Heer, daar is de Heer van Grootenstein.

NOTARIS.

Laat hem zo lang in de Zykamer staan Tot ik schel, dan kan hy binnen koomen... Vrienden, wilt voor een oogenblik in dit Kabinetje gaan.

VIERDE TOONEEL.

NOTARIS, EEN KLERK.

Laat den Heer van Grootenstein binnen koomen.
By zich zelven.

„ Ik moet zien of hy nog by zyn onbillyk voorneemen zal blyven.

„ De zaak moet nu openbaar worden; de verdeeling is volgens recht, en dat moet steeds boven dryven.

„ Het spyt my nogtans, dat Warrenberg executeur is van het testament,

„ Die is zyn raadsman; een man, wien alle kunstenaaryen van de Chicane zyn bekend.

Daar zyn zy.

VYFDE TOONEEL.

GROOTENSTEIN, WARRENBERG,
NOTARIS.

Myn Heer! wy hebben, om met u van de bewuste zaak te spreken, by u gezonden.

Ik

Ik beken, het word wonderlyk behandelt; onze handen zyn gebonden;

Nogthans moet 'er een schikking gemaakt worden; om trent die helft, daar men zo veel zwaarigheid in vind, Moet eens afdoening koomen.

NOTARIS.

Myn Heer, hebt gy ook nader tyding wegens dat kind, En waar het zich ophoud? zonder haar kan men tot geen afdoening geraaken.

GROOTENSTEIN.

Tot geen afdoening! dat is het gemeen zeggen der Practizyns, wat moeiljyke zaaken!

Gy spreekt allen uit éénen mond, schoon het tegen alle waarfchynlykheid ftryd

Dat zy nog leeven zou; dan was zy reeds opgekoomen; zy is buiten twyffel reeds uit den tyd;

En moet ik nog langer van het myne gefrustreerd blyven? in wat vaten moet ik dit gieten?

Myne omftandigheden laaten geen langer uitstel toe; ik zeg voor de vuist, het begint my te verdrieten.

NOTARIS.

Ik heb u reeds gezegd, myn Heer, daar moet alvorens een vonnis zyn, dat u in de bezitting ftelt

Van de goederen, die uw Zuster aankomen, en die gy, gratis, reeds onder de dooden ftelt:

Men heeft my tot Curator geftelt om uw Zuster te reprefenteeren,

By het openen van het testament, het maaken van inventaris, en om de goederen te beneficeeren:

De wet ftelt de Weeskamer om het recht der onmondigen te bewaaren, en nooit geeft men het goed

In handen der mede-erfgenaamen, hoe na zy ook beftaan in het bloed:

Indien, nu na een wettige tyd van afwezenheid, niemant komt opdaagen,

86 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Word het aan de mede-erfgenaamen afgegeeven, mits
 dat zy zorge draagen
 Cautie de restituendo te stellen; maar deze in bezittelling
 geeft nog geen volkomen eigendom
 Aan den gesupponeerden erfgenaam, maar alleen een be-
 heering, en komt de afwezende weërom,
 Dan moet 'er rekening gedaan worden; daarom kan
 men zelfs geen goederen verkoopen
 Of verbinden, voor dat de tyd van drie-en dertig en een
 derde van een jaar zyn verloopen;
 Dan gaat 'er verjaaring over: vóór dien tyd onderstelt
 de wet den afwezigen nog te zyn in den tyd.
 Het verwondert my, dat gy hier van door den Heer
 Warrenberg, zulk een' oud Praktizyn, niet onder-
 richt zyt.
 Dierhalven kan de doodcedul van uw Zuster alleen de on-
 derstelling van de wet removeeren:
 Want zy kan nog in weezen zyn; en haar wettig erf-
 deel koomen reclameeren.

WARRENBURG.

Maar gy begrypt ligt, myn Heer, dat men zo gemak-
 lyk geen Erfenis overgeeft
 Aan een onbekende; en, veronderstelt zynde, dat deze
 Zuster nog leeft,
 En dat zy in dit oogenblik opkwam, wy zouden haar
 een objectie maaken,
 Dat zy een bedriegster was, en onder een valschen naam
 zocht aan die erffenis te raaken.
 Vergeef my, myn Heer, dat ik u herinner dat men zyn
 recht niet slechts met woorden probeert;
 En dat het enkel zeggen: *ik ben de Dochter van*
zulk een Man, geen geloof meriteert.
 Het vermoeden is voor den bezitter; ook zullen de
 rechters niet licht een vonnis slyken
 Ten voordeele van een onbekende, of het moet, door
 onwederspreeklyke bewyzen, blyken,

Dat

Dat zy de perfoon in questie is. . . . maar , myn Heer ,
tot ons grootste geluk ,

Is 'er in Rechten , en vooral door de fynheid van de
praktyk , geen erger stuk

Dan om , door een aanéenschakeling van feiten , den
rechten voldoende , aan te toonen

Den staat , de afkomst , en de identiteit van onbekende
perfoonen :

Gy zult zeggen , zy zal haar Doopcedul ligten , en pro-
duceeren die van haar' kant ;

Maar dat voldoet niet ; het doopbriefje moet getekend
zyn door haar' Vaders eigen hand :

Want men kan onder een' gewaanden Vaders naame een
ander kind laten doopen ;

Ja , de geboorte al beweezen zynde , kan zy op de
winst van haar proces nog in het minst niet hoopen .

Hoe bewyst zy , dat zy dat zelfde kind is ? die identiteit moet
zo klaar schynen als de zon :

Zy moet toonen , dat zy die Dochter is , en dat het
niemand anders weezen kon .

Door een turbe van bewyzen en verklaaringen , die alle
reproches opweegen ,

Moet zy wettigen de bezitting van den staat , die zy
zegt door de geboorte te hebben verkreegen .

Myn Heer ! mogelyk doet gy my een tegenwerping ,
en zegt :

Zy zal verzoeken toegelaaten te worden , om door ge-
tuigen haar recht

Te staaven ; maar wy zullen , van onzen kant , daar
ten sterksten tegen opponeeren :

En , word dit , onverhoopt , toegestaan , dan door aller-
lei middelen de getuigen reprocheeren :

Door interrogatorien hen sliengeren , of , door contrarie
getuigenis

Hun verklaaringen omvergoojen . Die wat praktyk ver-
staat , weet dat dit gemaklyk te doen is ;

88 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

En dan zullen wy een actio falsi institueeren.

GROOTENSTEIN.

Ja niets beter dan een actio falsi.

NOTARIS.

Myn Heer!

Gy zult door deze middelen geen doorzichtig Rechter verblinden; maar veel eer

Een condemnatie, met de kosten, op uw' hals haalen, en u zelve in een lelyk labyrinth steeken.

WARRENBURG.

O! ik heb nog meer pylen op myn koker.

NOTARIS.

Maar, myn

Heer, is u niets naders omtrent die Zuster gebleeken? Ik verbeeld my egter dat gy iets gehoord hebt, dat zy nog leeft, en dat zy reeds hier is in de stad.

WARRENBURG, *verleegen.*

Myn Heer schynt het reeds te weten; en dit is de reden, waarom de Heer van Grootenstein by u gezonden had.

U is bewust, dat myn Heer het geheele capitaal wel noodig heeft, naar zyn manier van leeven,

En dat het hem zeer kwalyk zou koomen, daar van de helft aan een onbekende Zuster te moeten geeven.

En wat zou een meisje, in armoë opgevoed, tog doen met zo veel geld?

Zou zy niet met een matig sommetje kunnen werden te vrede gestelt?

NOTARIS.

Zou je durven gelooven, dat zy daar meê genoeg zal neemen? Zoud gy dat meenen,

Daar haar de volle helft toekomt?

WARRENBURG.

Myn Heer, indien gy ons

hier in uw hulp wilt verleenen,

Zal alles wel gaan; gy kunt op onze erkenenis staat maaken... geloof myn woord...

Myn

Myn Heer hield de zaak gaarne buiten proces, en zou,
 by middel van accoord,
 Haar wel een stuivertje willen geeven, om daar mee
 weer naar huis te keeren;
 Ja al was het een Boere Bruiker; maar dan moest zy
 van de overige erffenis renuncieeren
 In de kragtigste form; dit artikel moet vooraf gaan,
 wyl dit ten hoogste noodzaaklyk is:
 En eer geeft hy geen' duit; maar als dat geschied is,
 voort geld by de visch.

NOTARIS.

Maar, myn Heer, kunt gy in deze presentatie eenige
 billykheid vinden,
 Dat men, daar haar zulk een groot capitaal is aanbe-
 storven, een arme wees zou trachten te verblinden,
 Door haar met een kleinigheid af te zetten?

WARRENBURG.

Het is tot haar eigen nut, dat ik dezen voorslag doe:
 Die Dochter lykt geen proces; want gy weet, zy leeft
 in de grootste armoë.
 Waar mede zou zy haar recht vervolgen, zo wy het in
 proces trekken?
 Gy weet ook, dat men die zaak gemaklyk haar leeven
 lang kan rekken,
 Door incidenten, apellen, revisie &c. Ja zy zal van
 honger en gebrek vergaan,
 Eer haar by den Rechter de eerste provisie van rechten
 word toegestaan.
 Is het dan niet beter dat wy die zaak in het vriendelyke
 accommodeeren,
 Dan dat dit meisje, zonder dat zy, 'er by 'er leeven genot
 van zal hebben, haar Broeder zou ruïneeren?
 Myn Heer is ook niet ondankbaar.

NOTARIS.

Neen, ik ben van andere gedachten dan gy....
 Ik zal het proces voor die Dochter uitvoeren; ik neem
 die zaak op my.

90 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Wees verzekert, gy zult dit proces, zo als gy u voorstelt, niet op de lange baan kunnen trekken;

Ik zal zelf den Rechters uw kwaade meneës en onbillyke voorneemens ontdekken:

Die zullen de eerlyke armoede niet verstooten, noch haar het verschuldigde recht

Weigeren; zy zal niet lang zuchten, die zaak is schie-lyk beslegt.

WARRENBURG.

Zult gy dan de kwaade man zyn? en zult gy myn Heer....?

NOTARIS, *schelt.*

Ik wilde slegts uw gevoelens doorgronden; En ik heb u een' man zonder eer, ja zonder geweeten, gevonden:

Ik had dit dikwils gehoord, maar ik had het nooit van u gedacht;

Is 'er wel grooter schelm, dan die een' eerlyk man te verleijen tracht?

Tegens een Klerk, die op het schellen binnen komt.

Laat dezen Heer buiten den deur gaan, en zorg dat hy nooit weër myn drempel komt betreden....

WARRENBURG.

Hoe, myn Heer! wat wil dit zeggen? handelt men zo met een' man van myne hoedanigheeden?

NOTARIS, *tegens den Klerk.*

Doe het geen ik zeg: leid hem uit.

Tegens Grootenstein.

Myn Heer, blyf nog een oogenblik, ik spreek u terstond...

WARRENBURG.

Ik zal my, door een proces, over dien hoon, wreeken; ik eisch satisfactie van dit affront.

Zulken eerloozen moet men dus zyn verachting doen blyken.

N O T A R I S .

G R O O T E N S T E I N .

Hy fprak als Praktizyn...

N O T A R I S .

Hy onteerde de post dien hy bekleede ;
Die brengt de verpligting mede om , als een eerlyk man ,
naar billykheid en rede ,
Te handelen ; verſcheide Praktizyns , ſchoon niet allen ,
geeven daar een loflyk voorbeeld van ;
Ik zou hen kunnen opnoemen : wat geluk ! had gy zulk
een eerlyk en beſcheiden man
Verkooren ; ach ! dan zoud gy ... maar wil nu met uw
geweeten raadpleegen :
Wat zegt uw hart ?

G R O O T E N S T E I N , *beteutert.*

Echter de helft der nalatenschap
af te ſtaan ... dat maakt my verlegen.

N O T A R I S .

Hoe is het mogelyk ! dat gy nog zwaarigheid maakt ;
kunt gy het verkrygen op uw gemoed ,
Dat gy de wettige eigendom zoekt te onthouden aan
uw Zuster , geteelt uit het zelfde bloed
Als gy ? kan de geldzucht alle gevoelens van eer en bil-
lykheid in uw harte ten eenemaal verſmooren ?
Is het mogelyk , dat gy naar de leſſen en laaſten wil
van uw ' Vader niet zult hooren ?
Neen ; gy bezit nog edele gevoelens , gy zyt niet van
zulk een' inhaaligen aard ,
Schoon door kwaade raadſlieden misleid ; toon dat gy
de achting van alle braaven niet zyt onwaard :

Geef

92 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Geef uw Zuster dat haar toekomt.

GROOTENSTEIN, *verleegen.*

Myn Heer!... indient

ik de helft van de erffenis moet overgeeven,
Is het my onmogelyk naar myn' staat en fatsoen, zo als
ik gewoon ben, te blyven leeven.

NOTARIS.

Schaamt gy u niet! om uit het verfoeilyk grondbeginfel
van weelde en hovaardy,

Uw Zuster in armoede te laten? volg dan de lessen
van uw' raadsman; en maak u zo verachtelyk als hy.

Gy zult eens rekenschap moeten geeven van het onrecht-
vaardig goed, dat gy aan de wettigen erven

Onthoud; stel u eens voor den laatsten stond van uw
leeven... kunt gy gerust sterven?

Neen, gy zult uwe ongevoeligheid vervloeken; gy zult
u verbeelden, vol angst en schrik,

Dat gy uw' Vader, uit zyn graf, tot u hoort spreeken,
om, in dit oogenblik,

U te verwyten, dat gy zyn' uitersten wil ongehoor-
zaam geweest zyt, en tot uw voordeel hebt zoeken
te buigen!

Maar laat zyn bloed hier verschynen, en u in het aan-
gezicht spatten, om tegen u te getuigen.

Kom hier, eerwaarde Grysäart! kom, braave Doch-
ter! zie uw' ontarden Broeder staan.

ZEVENDE TOONEEL.

NOTARIS, GROOTENSTEIN, VAN DER WEY,
MIETJE, HENDRIK.

MIETJE, *tegens den Notaris.*
O Myn bescherm Engel!

VAN DER WEY

Myn weldoener!

HEN-

HENDRIK.

Myn voorstander!

GROOTENSTEIN, *in de uiterste verhaastheid.*

Zy zyn het zelve! wat best gedaan?

NOTARIS.

Komt hier, vrinden! deugdzame Dochter! mist gy een?

Broeder, dan zal ik zyn plaats bekleeden;

Ik neem uw zaak aan; gebruik myn huis, tot dat gy

in het bezit van uwe erffenis kunt treden,

Die u wettig toe komt.

GROOTENSTEIN, *in gepeinzen.*

Ik schaam my....

MIETJE.

Kan 'er nog schaam-

te in je vallen? schaam je dan om myn nooddrift niet,

Maar schaam je om uw laagheid, daar gy de standvas-

tigheid der deugd zelfs in d'armoede ziet;

Nooit had het geld zo veel magt op my; een deugd-

zaam gemoed kan zich met weinig vernoegen.

Waar toe dient het overtollige, als men zich naar een

ordentlyke levenswyze weet te voegen?

Gy zyt met meerder schatten behoeftiger, in uwen weit-

sen staat,

Dan ik, wier rykdom, slechts weinig behoevende, de

uwen te boven gaat.

Ik zou, zonder der minste moeite, u in het volkomen

bezit van de heele erffenis kunnen laten,

Wist gy 'er een goed gebruik van te maaken; maar

waartoe zou het baaten,

Dan om door ongebondenheid, wellust en al verslin-

dende pracht,

Uw ziel en lighaam te bederven; ach! wierd dit by u

wel overdacht!

Waar ik myn eigen meester, ik liet u alles; mits dat

gy aan Oom, dien ik alles verpligt ben, zo veel zoud

geeven,

Daar

94 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,

Dat wy t'zamen, (want het myne is het zyne,) als voor-
heen eenvoudig, konden leeven;
Zo dat hy een Boeren Bruiker, en het noodige voor de
landbouw wederom
Kon koopen; maar dewyl ik verlooft ben aan Hendrik; en,
buiten toestemming van myn' aanstaanden bruidegom,
Niets vermag, laat ik de schikking aan hem over.

HENDRIK.

In alles wat gy doet ben ik volkomen te vrede.

NOTARIS.

Hoort gy dat wel? Zaagt gy immer zo veel edelmoe-
digheid? Hebben zulke reeden,
Van dat deugdzaam huisgezin geen ingang by u; werd
uw hart hier door niet outroerd?

GROOTENSTEIN, *by zich zelve.*

Waar toe word ik niet, door haar deugd, door natuur,
en door het bloed gevoert?

Hy valt voor de voeten van Mietje.

Ach! ik erken u voor myn Zuster, laat myn leedwee-
zen voor my spreken;

Myne traanen moeten uw rechtmatige gramschap uit-
bluschen: uw gevoeligheid verbreeken:

Ik belaagde, ô gruwel! (schoon onkundig,) uw kuis-
heid... foei my!

Ik onthield u, wat onmenschykheid! uw wettig goed,
ter aankweeking myner verkwisting en hovaardy...

Ik verfoei my zelve... laat myn oprecht berouw myne
misdaaden uitwisfen...

Beschik over my, over myne goederen, die ik liever,
dan uwe vriendschap, wil misfen.

Ik had de menschykheid uitgeschud... ik was onrecht-
vaardig... ik was den naam van uw' Broeder onwaard.

Maar ik heb berouw over myn misdryf; ik ben over-
wonnen door uw deugd, met zo veel edelmoedig-
heid gepaart.

En gy, myn eerwaarde Oom! ik kniel voor u, ik kan
myn doemenswaardig gedrag voor u niet verschoonen!

Ver-

Vergeef, vergeef my!.... eeuwig zal ik u een' Vaderlyken eerbied betoonen.

VAN DER WEY, *bem oprigtende.*

Ik heb uwe daaden met verontwaardiging beschouwd; maar uw berouw maakt dat ik het u vergeef.

Volg het voorbeeld van uw Zuster; leef deugdzaam, en ik erken u voor myn' Neef.

MIETJE.

Ik bemin u als myn' Broeder; ik vergeef uw mishandeling, mits dat gy my iets tot myn vernoeving wilt geeven.

GROOTENSTEIN.

Eisch wat gy wilt.

MIETJE.

Behoud dan ten minste rykelyk zo veel, om ordentlyk, dog deugdzaam, te kunnen leeven.

GROOTENSTEIN.

Neen! waarde Zuster, dan wierd aan de uiterste wil van Vader niet voldaan;

En ik zou uw goedheid misbruiken; ik meen my van alle verkwistingen te ontslaan,

En al het overtollige af te schaffen, dan heb ik gelds genoeg, en ik hoop u te doen blyken,

Dat ik met 'er tyd u in deugd en edelmoedigheid niet zal behoeven te wyken.

Myne dankbaarheid.....

MIETJE.

Dat dan ten minsten de Heerlykheid en het huisraad u vooruit

Werde aanbedeelt.

GROOTENSTEIN.

Uw groote manier van denken verbaast my! en leert my tevens myn' plicht. Myn besluit is, het geheel onder ons, in gelyke deelen, te verdeelen.

VAN DER WEY.

Ei wil dit teken van haare vriendschap niet uit grootsheid versmaaden.

GROO-

96 DE DEUGDZAAME ARMOEDE,
GROOTENSTEIN.

Wel dan; het laatste neem ik aan, om nog meerder
verplichting aan haar op my te laaden.

Ik gevoel nu eindelyk een vergenoeging, een vreugd, ja
een onwaardeerbare gerustheid, op dit moment,

Die ik, in overdaad en pracht, te vergeefs gezocht heb;
doch die my altoos bleef onbekent.

Ja, Zuster, uw voorbeeld leert my; ik zal myne ge-
breken trachten te verzaaken;

Myne grootste wenschen zullen zyn, myn behoefte
medemenschen gelukkig te maaken.

Ik verfoei myne dwaasheid, die myn hart met geldzucht
en onmedogenheid had bevlekt;

Ik begin nu te ondervinden, dat de deugd alle geno-
gen schenkt, en zich zelve ten belooning verstrekt.

HENDRIK.

Laat ik in uw geluk deelen; stem ons Huwelyk toe,
dan mag ik je ook voor Broeder rekenen.

GROOTENSTEIN.

Ik stem het toe; maak het Huwlyks Contract, en tevens
de boedelscheiding op, ik zal ze tekenen.

NOTARIS.

*Dus moet een waar berouw, daar't zich door daaden toont:
Daar Edelmoedigheid en pligt zig t'zaamen voegen;
En niets waardeert, dan dat de Ziel kan vergenoegen,
U leeren dat de Deugd by alle staaten woont.*

Einde van het laatste Bedryf.

